

זאודו אייסו מהרי Zeudu Eyassu Mehari

00:00:03:12 00:00:00:15
קוראים לי זאודו אייסו מהרי.

00:00:06:15 00:00:04:03
לאימי קוראים ווגה זרו.

00:00:15:22 00:00:07:12
נולדתי בדנקס גומל'גה,
שם אימא שלי הייתה בהריון איתי.

00:00:21:18 00:00:16:14
כדי ללדת אותי אימי הלכה לכפר
הוריה שבז'ז'ה גאורגיס,

00:00:22:23 00:00:21:23
בווגרה אוורג'ה,

00:00:24:24 00:00:23:04
ונולדתי באזור בשם אדוריה.

00:00:27:18 00:00:25:17
באיזו שנה נולדת?

00:00:32:14 00:00:28:03
נולדתי בשנת 1929.

00:00:35:08 00:00:32:20
לפי הספירה האתיופית?
- כן, לפי הספירה האתיופית

00:00:37:08 00:00:35:12
נולדתי בשנת 1929.

00:00:44:13 00:00:37:17
יש לשם שלך פירוש?
- ובכן, מאחר שהייתי בנה הבכור

00:00:48:19 00:00:44:14
של אימי, היא קראה לי "זוודה".
- מה פירוש השם זוודה?

00:00:51:07 00:00:48:23
זה שם של מלך,
הפירוש הוא מלך.

00:01:00:21 00:00:54:09
יש לך שם נוסף?
- אין לי שום שם נוסף.

00:01:02:19 00:01:01:02
אין לך בכלל?
- לא.

00:01:07:02 00:01:02:24
אתה יודע
לספור את הדורות?

00:01:11:10 00:01:07:18
אני יודע לספור
את הדורות מצד אבא שלי,

00:01:16:07 00:01:13:04
הייתי שמח אם אפשר היה
לקרוא את זה מהכתוב.

00:01:18:23 00:01:16:13
אין שום בעיה.
- יופי.

00:01:20:02 00:01:19:04
אין שום בעיה.

00:01:27:23 00:01:22:08
זה של אבא שלי,
ספירת הדורות מלמטה למעלה.

00:01:31:03 00:01:28:11
אילן היוחסין
של אימא שלי מצד אביה,

00:01:32:21 00:01:31:13
זה של אימא שלי.
- בסדר.

00:01:34:06 00:01:32:24
זה מתחיל מגדעון השביעי.

00:01:40:18 00:01:35:16
לגדעון נולדו שלושה ילדים,

00:01:42:17 00:01:41:01
אלה הם שמותיהם לפי הסדר.

00:01:48:14 00:01:44:09
האחד: יוגרה שום,
השני: בית אג'ר,

00:01:52:03 00:01:49:06

השלישית: שושרה,
אלה שמותיהם.

00:01:55:06 00:01:52:13
אחרי שאביהם נדקר למוות
על ידי הקיסר יצחק,

00:01:58:12 00:01:55:14
שושרה הוגלתה לסקלת.

00:02:07:18 00:01:59:10
זמן מה אחרי שהיא הוגלתה לסקלת,
היא נישאה לראש העיר, הרוי.

00:02:12:22 00:02:08:03
היא ילדה את הילדים הבאים.
האחד: גברו, והשני: טספיה.

00:02:19:23 00:02:14:11
כשנתנו להם כינויים קראו להם
"טספיה בצ'ינצ'ה וגברו בגי'ה".

00:02:23:21 00:02:20:07
טספיה הפך למושל
של ארמצ'והו,

00:02:28:14 00:02:26:02
וגברו הפך להיות
ראש העיר של גונדר.

00:02:34:09 00:02:29:07
הגברת צה"י זבה...
היא ילדה את צה"י זבה,

00:02:40:16 00:02:34:21
הוא נתן לצה"י זבה את צופן קרה.

00:02:45:22 00:02:40:20
צה"י זבה קיבלה
את איזור צופן קרה.

00:02:52:12 00:02:46:01
היא הזמינה מקווארה בנאי
בשם קלדיד כדי שיבנה לה את משכנה.

00:03:00:14 00:02:52:19
הבנאי היה יפה תואר ובעל מידות
וצה"י זבה התאהבה בו.

00:03:06:06 00:03:04:00

בערב, אחרי שסיים
את יום העבודה שלו,

00:03:10:19 00:03:07:05
היא הורתה לשליחים
שיקראו לו.

00:03:18:13 00:03:11:15
היא דאגה שהם יקלחו אותו
ונתנה לו לישון איתה במיטת פאר.

00:03:25:03 00:03:18:20
ברגע הזה היא הרתה וברחמה בת,
לאחר תשעה חודשים היא ילדה.

00:03:29:24 00:03:26:08
הבנאי נשלח לשרת
את ראש העיר הרוי כאיש סוד.

00:03:34:04 00:03:30:04
הדבר מצא חן בעיני ראש העיר
והוא נתן לצה"י זבה

00:03:37:04 00:03:34:12
את שם החיבה אטרש.

00:03:43:12 00:03:37:18
כשאטרש ילדה, היא התחתנה
עם אתייה לן והיא ילדה...

00:03:51:08 00:03:45:24
היא התחתנה עם אתייה לן וילדה
את תוקוא, ביימות, בתרף ואסייו.

00:03:55:08 00:03:51:19
כשתוקוא הביא ילדים,
נולדו לו אשטה ווונדם,

00:03:58:17 00:03:55:20
אשטה ילד את אדגליון,

00:04:03:13 00:03:59:00
אדגלי התחתנה עם ברוך
והם ילדו את דרסו ואת ילפין.

00:04:07:20 00:04:03:22
דרסו התחתן עם זרו ביינש
והם ילדו את זריהון,

00:04:12:23 00:04:08:00

אחר כך הוא התחתן עם סבהטה
והם ילדו את ברהנה.

00:04:19:22 00:04:13:22
זה של אבא שלי, ואני יכול להמשיך.
- בסדר, זה מאוד יפה.

00:04:28:11 00:04:24:20
אחרי שהיא ילדה את וונדם טג'נה...
- של מי זה?

00:04:31:16 00:04:28:14
זה של אימא שלך?
- כן, זה של אימא שלי.

00:04:38:02 00:04:33:10
היא התחתנה עם יתאיו
וילדה את ברוק ושרה

00:04:43:11 00:04:38:10
כשברוק הביא ילדים הוא התחתן
עם אדנץ' והם ילדו את אלה:

00:04:51:14 00:04:44:12
קסיה ברוק, סבהט ברוק, אלמוש ברוק,
בלטה ברוק, מקונן ברוק, מריטו...

00:04:55:09 00:04:51:19
מהרטו ברוק, מלסה ברוק
ואלמיייה ברוק.

00:04:57:22 00:04:55:22
אלה השמות שלהם.
- בסדר...

00:05:15:18 00:05:09:17
וונדמו ניין' ילד את תגניו
את צגייה ואת רדה.

00:05:20:08 00:05:15:24
רדה... אימא של רדה
הייתה אחרת.

00:05:26:05 00:05:21:11
אמוהיי וובנה הייתה בתה
של פרנוס אחותם,

00:05:35:11 00:05:26:12
סניי חיתנה את רדה עם בנה
החורג וכך נולד זרו,

00:05:47:15 00:05:36:19
כשרדה ילד את זרו הוא נישא לאסתר
וילד את פרדה זרו וווסיה זרו,

00:05:52:00 00:05:48:08
אחר כך התחתן גם עם טללש טקוא
וילדו את מנו זרו.

00:05:55:16 00:05:52:03
אייליו זרו וווגה זרו
ווגה זרו היא האימא שלי,

00:05:58:16 00:05:56:03
הם ילדו גם את ישיטו זרו
ואת אלם זרו.

00:06:01:03 00:05:58:20
אלה הם הדורות.
- אוקי."

00:06:04:07 00:06:01:08
כשווגה זרו הביאה ילדים,
היא ילדה את זאודו זרו.

00:06:05:16 00:06:04:15
כך זה היה.

00:06:09:14 00:06:07:17
ויש כאן עוד אחד...

00:06:12:06 00:06:10:00
זזה הסיפור של הצד מקווארה.

00:06:14:17 00:06:12:20
אב משפחה בשם דוויט...

00:06:16:08 00:06:14:22
זה מצד האבא או האימא שלך?
- מצד האימא שלי.

00:06:20:05 00:06:16:11
האב בשם דוויט ילד את ארטבן,

00:06:25:11 00:06:20:09
כשארטבן הביא ילדים הוא ילד
את אברן ואת שיטו.

00:06:32:00 00:06:25:17
אברן ילד את וונדם, דרוז,

ווביה, סיראק ואת אשטו.

00:06:34:10 00:06:32:06

אשטו ילד את זייתו.

00:06:40:00 00:06:34:16

כשזייתו הביאה ילדים, היא התחתנה עם גוולה והם ילדו את טרונוש וקינדה.

00:06:44:19 00:06:40:05

כשטרונוש הביאה ילדים, היא התחתנה עם איילה והם ילדו את פרנוס, פקדו,

00:06:47:24 00:06:44:20

אברה ואג'בוש.

00:06:53:06 00:06:48:16

סיסאי ילד את סיום וכו'.

00:07:00:18 00:06:53:23

קינדה ילד את אקלנש, טפרה, תשומה, מולה, פטג ואת נבבה.

00:07:03:12 00:07:01:04

סיראק ילד את טספייה.

00:07:08:12 00:07:03:18

טספייה ילד את ביידגלין, ג'מברייה, מנו ואת קאסייה,

00:07:13:10 00:07:08:15

ביאדגילין ילד את לגסה,

00:07:17:13 00:07:13:15

לגסה ילד את סמנייה, דסה ואת אדנקו,

00:07:21:02 00:07:17:16

ג'מברייה ילד את טשומה...
יש פה עוד הרבה...

00:07:24:03 00:07:21:08

אני תיקף מסיים.
- בסדר, תמשיך...

00:07:25:06 00:07:24:15

להמשיך?
- אין שום בעיה.

00:07:31:23 00:07:26:05

ג'מברייה ילד את טשומה, וורקיה,
יתברק, בוסנה ואת מנחם.

00:07:39:02 00:07:32:06

מנו ילדה את תהון, כבייה,
ארגוייה ואת אבייל.

00:07:46:20 00:07:39:08

תהון התחתנה עם ווריה פרדה
והם ילדו את אנזלש, מעזה, סמיין,

00:07:51:02 00:07:48:10

את טרויה ואת מולט.

00:07:56:08 00:07:51:12

המפקד הבכיר אבייל התחתן עם טואבש
והם ילדו את ילואו, צ'נייה,

00:07:59:15 00:07:56:11

אבבה, כף ילה וווינטו,

00:08:04:19 00:08:00:17

וגם את אלמוש, טרנגו ואבג'ה.

00:08:08:04 00:08:05:00

כשאברן וונדם הביא ילדים...
זה שלי...

00:08:12:00 00:08:08:09

כשאברן וונדם הביא ילדים, הוא
ילד את רדה, צגאי ואת טגנ'ייה.

00:08:12:22 00:08:12:06

אוקיי.

00:08:16:08 00:08:14:02

כשרדה הביא ילדים
הוא ילד את זרו.

00:08:18:20 00:08:16:09

כשזרו הביא ילדים
הוא ילד את ווגה.

00:08:20:07 00:08:18:24

כשווגה הביאה ילדים
היא ילדה אותי.

00:08:21:22 00:08:20:23

אוקיי .
- זה הכל -

00:08:26:15 00:08:22:01
מי עשה בדיקה ורשם את כל הדורות?
איך אתה יודע את כל זה?

00:08:28:02 00:08:27:01
אני?
- כן.

00:08:30:21 00:08:28:06
חיפשתי ומצאתי רשימות
שאבא שלי עשה בעבר.

00:08:36:12 00:08:31:00
איך חיפשת את זה? איך אבא שלך...
- אבא שלי היה אדם מאוד רציני.

00:08:40:07 00:08:36:15
הוא כתב דברים כאלה.
הוא היה אדם שידע הכול.

00:08:45:13 00:08:40:21
כך כתבתי את זה.
- אבא שלך כתב את הדורות?

00:08:49:00 00:08:46:03
ישנם דברים שהוא כתב פעם.
הוא לא השאיר כתבים אחרים,

00:08:50:23 00:08:49:06
אבל הכתבים הישנים אצלי.

00:08:54:10 00:08:51:14
אני יודע להגיע למידע דרך אנשים.
- בסדר.

00:08:58:00 00:08:54:18
למה אתה מתכוון כשאתה אומר
ששאלת אחרים?

00:09:00:15 00:08:58:14
אני שואל אנשים מדי פעם.

00:09:04:19 00:09:01:08
יש עוד אנשים שעוסקים בזה
כמוני, ואני אוסף מהם פרטים.

00:09:07:24 00:09:05:03
למשל, היה אדם
בשם צגאי וובה ז"ל.

00:09:12:06 00:09:08:10
היו לו רשימות חשובות
וקיבלתי ממנו הרבה.

00:09:16:12 00:09:13:03
מה אתה זוכר מהסביבה
שבה נולדת?

00:09:22:04 00:09:16:18
תזכיר שוב את שם המקום
ומה אתה זוכר משם.

00:09:23:22 00:09:22:06
נולדתי במקום
שנקרא אצ'בצ'ה פססה,

00:09:25:18 00:09:24:01
אימא שלי לקחה אותי
לכפר של הוריה.

00:09:31:17 00:09:26:14
כשמישהו יולד ילד באתיופיה
הוא הולך לכפר של אימא שלו,

00:09:37:08 00:09:31:18
ומאחר שהיא הלכה לשם, נולדתי
בכפר ג'ג'ה גיורגיס אדוריה.

00:09:40:10 00:09:37:13
יש שם גבעה והבית נמצא למעלה,

00:09:42:24 00:09:41:16
המקום מאוד יפה.

00:09:46:12 00:09:43:06
יש שם אדמת חמרה.
- שם גדלת?

00:09:50:23 00:09:46:15
נולדתי שם ואחר כך אימא שלי
הביאה אותי לדנקס,

00:09:53:11 00:09:51:01
ושם היא גידלה אותי.

00:09:57:23 00:09:53:23
בתקופה שבה גדלתי בדנקס
ההורים שלי הפסיקו לאהוב

00:10:00:03 00:09:58:02
זה את זה והחליטו להיפרד.

00:10:04:08 00:10:00:11
לפני שאנחנו מתקדמים, אני רוצה שתספר לי מה אתה זוכר מדנקס.

00:10:08:18 00:10:04:15
דנקס הייתה עירו של המלך וודג' וורי והיא הייתה יפה מאוד.

00:10:12:05 00:10:09:01
תסביר לי למה אתה מתכוון כשאתה אומר שהיא הייתה יפה

00:10:14:22 00:10:12:12
אני רוצה להבין את זה. מה יש שם?

00:10:16:21 00:10:15:00
זה מקום טוב מאוד.

00:10:18:24 00:10:16:24
יש שם עצים גבוהים שאפשר לראות מהכניסה לדנקס.

00:10:20:15 00:10:19:00
יש שם קנה סוף,

00:10:22:16 00:10:20:20
הסביבה טובה.

00:10:29:09 00:10:22:23
ובמקום שנקרא גומנגה יש מבנה שהקיסר פאסיל בנה כדי לגור בו.

00:10:33:18 00:10:29:10
מאז המקום נקרא בית המלך.

00:10:40:20 00:10:33:22
אחר כך הוא חיפש מקום חלופי והחל לבנות במקום אחר.

00:10:46:07 00:10:40:23
אומרים שאחר כך הוא שמע שעדיף בגונדר ושם הוא בנה את הארמון שלו.

00:10:47:19 00:10:46:10
זה מה ששמעתי.
- אוקיי.

00:10:50:05 00:10:48:01
זה מקום מאוד טוב.

00:10:57:15 00:10:50:06
הצד המזרחי יפה מאוד
והאוויר שם נעים.

00:11:01:09 00:10:58:17
אני זוכר שזה היה
מקום מאוד יפה

00:11:05:01 00:11:01:15
אוקיי, בן כמה היית
כשהורים שלך התגרשו?

00:11:08:03 00:11:05:10
מאיזו סיבה הם נפרדו?
אם אתה זוכר...

00:11:12:21 00:11:09:01
כשהם התגרשו הייתי ילד
כך שאני לא יודע.

00:11:13:23 00:11:12:22
הם התגרשו.

00:11:18:10 00:11:14:07
כשהיא נפרדה ממנו היינו שניים.
היה לי אח תינוק שהיה צעיר ממני,

00:11:19:16 00:11:18:15
הוא היה בערך בן שלוש.

00:11:21:14 00:11:19:20
לקחנו אותו איתנו והלכנו משם.

00:11:23:10 00:11:21:18
אחר כך התינוק הזה חלה באחד
המקומות שהיינו בהם,

00:11:24:06 00:11:23:11
ושם הוא מת.

00:11:26:22 00:11:24:09
אתה זוכר את הרגע שעזבתם
ויצאתם משם?

00:11:28:22 00:11:27:01
אני זוכר.

- מה אתה זוכר?

00:11:32:19 00:11:29:06

אני זוכר שאימא שלי
נתנה לי להחזיק כמה דברים,

00:11:33:18 00:11:32:21

ואני זוכר שסחבתי אותם בדרך.

00:11:37:02 00:11:35:01

אתה זוכר שעזבתם
את המקום ויצאתם?

00:11:39:04 00:11:37:05

אני זוכר שאחי לקח אותי,

00:11:42:02 00:11:39:13

הוא עזר לאבא שלי בגירושין
ולקח אותי.

00:11:44:13 00:11:43:14

אחי לקח אותי.

00:11:46:05 00:11:44:15

הוא היה כבר גדול?
- הוא היה גדול.

00:11:52:04 00:11:46:10

היא חיתנה אותו
כשהוא היה בן 24 או 25,

00:11:53:18 00:11:52:12

היא זו שחיתנה אותו.

00:11:59:13 00:11:53:24

כשהוא ראה שההורים שלי רבים
הוא אמר שהוא חייב להתערב.

00:12:02:22 00:11:59:14

הוא טיפל בהליך
הגירושין בעצמו,

00:12:04:11 00:12:03:04

בזמנו זה היה נהוג.

00:12:07:16 00:12:04:22

היו שם שמגלוח' (זקני העדה)
והוא עמד מולם.

00:12:11:02 00:12:07:19

הוא לקח את כל החפצים שלה
ולקח אותה אל אימא שלה.

00:12:19:20 00:12:11:06
אחר כך היא הלכה...
אימא שלה נפטרה מזקנה.

00:12:21:10 00:12:19:23
איפה זה קרה?
- במקום שנקרא אדורה.

00:12:24:10 00:12:21:14
זה בג'ה?
- כן, בג'ה. במקום שנלקחתי אליו.

00:12:28:14 00:12:25:02
אימא שלה הזדקנה וחלתה
ולאחר מכן היא מתה.

00:12:34:17 00:12:28:16
כשהיא מתה היא נכנסה לצער עמוק
ואז גם אחי הקטן מת לה.

00:12:36:16 00:12:34:22
ממה זה קרה?
- מין כאבים...

00:12:38:19 00:12:36:18
אתה זוכר?
- מין כאבי בטן.

00:12:41:00 00:12:39:00
אני זוכר כי הייתי כבר גדול.

00:12:43:05 00:12:41:15
הוא מת מכאבי בטן.

00:12:46:23 00:12:43:09
בעקבות זה היא לא התחתנה
במשך עשר שנים.

00:12:49:15 00:12:47:03
לא היה בית חולים בסביבה?
- לא היה,

00:12:54:09 00:12:49:19
לא היה באותם הימים.
- מה עושים כשהילד חולה?

00:12:59:01 00:12:54:12

שום דבר. יש כל מיני רופאים
שמרפאים בתרופות סבתא.

00:13:04:19 00:12:59:04
זה לא עזר והוא מת.
- איזה טיפולים נותנים בתרבות שלנו?

00:13:07:21 00:13:04:21
מרתחים קפה
ומבקשים רפואה מאלוהים.

00:13:11:18 00:13:07:24
אנשים באים כדי להתפלל להחלמתו,
אבל אין טיפול מיוחד.

00:13:14:03 00:13:11:21
לא היה בית חולים באותם הימים.

00:13:17:22 00:13:15:10
ואז, בעקבות המוות שלו...

00:13:22:15 00:13:18:00
היו הרבה מקרי מוות באותה תקופה
והיו הרבה אבלים.

00:13:24:23 00:13:22:19
היא לא התחתנה במשך עשר שנים.

00:13:32:16 00:13:25:22
אחר כך אדם בשם וורדה אברהם
התחתן איתה.

00:13:38:17 00:13:33:04
עוד לפני שהוא התחתן איתה...
אחרי פחות משנה,

00:13:42:11 00:13:39:08
אחי באו... אני מספר לך
סיפור מאוד מעניין.

00:13:43:11 00:13:42:15
אוקיי.

00:13:52:06 00:13:45:11
אסור לבנים לחיות בחסות אב חורג.
- מה הכוונה?

00:13:56:13 00:13:52:13
מהרגע שהוא לוקח את אימא שלי,
אסור לי להיות שם.

00:13:59:22 00:13:56:17
אומרים "הבן שלנו יחיה
תחת חסות של אב חורג?"

00:14:06:07 00:14:00:11
אחי בא אל אימא שלנו
וביקש ממנה שאני אסע לשבוע

00:14:08:20 00:14:06:11
כדי לבקר את קרובות המשפחה
שלנו, ולקח אותי איתו.

00:14:15:09 00:14:09:22
הוא לקח אותי ומאותו רגע
לא ראיתי את אימי במשך 7 שנים.

00:14:19:23 00:14:15:22
רגע, מה אתה זוכר מהרגע
שהוא לקח אותך?

00:14:20:22 00:14:20:02
ידעת לאן הוא לוקח אותך?

00:14:22:12 00:14:21:01
בוודאי שידעתי,
הוא אחי.

00:14:24:23 00:14:22:15
רצית ללכת?
- שמחתי ללכת.

00:14:30:11 00:14:25:03
למה? רצית להתנתק מאימא שלך?
- זה בגלל העניין של האבא החורג.

00:14:34:00 00:14:30:23
אפילו היום אומרים שזה
לא טוב לילדים,

00:14:36:11 00:14:34:06
בזמנו אמרו שזה מסוכן.

00:14:39:00 00:14:36:14
הוא יכול להרוג את הילד,
להכות אותו, להתעלל בו...

00:14:40:10 00:14:39:03
איך היו היחסים ביניכם?

00:14:41:16 00:14:40:13
איתו?
- כן.

00:14:44:09 00:14:41:19
היחסים היו טובים מאוד
הוא לא הכה אותי.

00:14:47:19 00:14:44:13
אז מה הייתה הבעיה?
- אבל זה מה שכולם אמרו.

00:14:51:21 00:14:48:04
אחי לקח אותי.
- אוקיי.

00:14:54:21 00:14:52:00
אחי לקח אותי ולא ראיתי
את אימא שלי במשך 7 שנים.

00:14:58:01 00:14:55:06
אחר כך אימא שלי
התגרשה וחיה לבדה.

00:15:00:16 00:14:58:14
רגע, אל תרוץ עם הסיפור.

00:15:03:19 00:15:00:20
תספר לי איך נראתה הסביבה
שבה גרתם במשך 7 שנים.

00:15:08:01 00:15:04:14
האם גרו שם רק יהודים,

00:15:12:01 00:15:08:22
איך הכול נראה
ואיך היו החיים שם.

00:15:17:20 00:15:12:06
טוב מאוד. באותם הימים אחי
לקח אותי אל האחיות שלי מצד אבא,

00:15:22:11 00:15:17:24
והן דאגו לי המון.

00:15:30:04 00:15:23:03
הן דאגו לי ואני רעיתי
את הפרות וחרשתי,

00:15:33:12 00:15:30:10

ואז מצאתי את ספרי הלימוד של אבא שלי והתחלתי ללמוד לספור ולקרוא.

00:15:37:10 00:15:33:15
איך נקרא האזור?
- זה באזור דנקז.

00:15:38:20 00:15:37:15
דנקז.
- כן.

00:15:49:01 00:15:39:08
התחלתי לקרוא ואחרי כשנתיים
אבא שלנו נפטר.

00:15:55:01 00:15:49:12
אחרי שהוא נפטר אימא שלי
באה לטפל בסידורי ההלוויה,

00:16:00:08 00:15:55:04
ואחר כך החלטתי לעבור לחיות
עם אימא שלי כדי למצוא זיווג.

00:16:04:19 00:16:00:20
רגע, כשאבא שלך נפטר אני מניחה
שזה היה רגע קשה.

00:16:06:01 00:16:04:23
ממה הוא מת?

00:16:07:02 00:16:06:05
אבא שלי?
- כן.

00:16:09:12 00:16:07:07
הוא חלה במחלה.
- איזו?

00:16:13:22 00:16:09:15
הייתה מחלת דבר נפוצה
באזור והוא נדבק בה,

00:16:16:18 00:16:14:06
הוא היה בבידוד בגוג'ו.

00:16:19:12 00:16:17:04
מה אתה זוכר מאז?
אתה זוכר איך הרגשת?

00:16:22:00 00:16:19:16

מאוד הצטערתי ובכיתי המון.

00:16:24:03 00:16:22:06
מה אתה זוכר מאז?

00:16:27:07 00:16:24:07
טיפלו בגופה שלו יפה
ושלחו אותה לכפר שלו,

00:16:28:19 00:16:27:10
ושם עשו לו טקס קבורה מכובד.

00:16:30:06 00:16:28:22
אני לא מבינה...

00:16:35:09 00:16:30:08
כשהוא חלה בדבר לא היו תרופות
שיכלו לרפא אותו?

00:16:38:13 00:16:36:06
מחלת הדבר הייתה
מחלה קשה ומדבקת.

00:16:40:10 00:16:38:16
אף אחד לא יכול
היה להתקרב אליו.

00:16:44:00 00:16:40:13
למשל, בנו לו גוג'ו מיוחד
כדי שהוא לא יתקרב אל הילדים שלו,

00:16:46:04 00:16:44:04
והיה רק אדם אחד שטיפל בו.

00:16:52:05 00:16:46:08
אתה זוכר אם הוא היה חולה
כשהוא הגיע אליכם?

00:16:59:23 00:16:52:13
כן, הוא כבר היה חולה. בנו לו
גוג'ו, בזמנו קראו לזה "קסה".

00:17:04:07 00:17:00:23
הוא היה בקסה ואחי
טיפל בו עד שהוא נפטר.

00:17:09:16 00:17:04:24
מה מחלת הדבר עשתה לו?
- מחלת הדבר...

00:17:11:21 00:17:10:02
את לא יודעת מהי מחלת הדבר?

00:17:13:11 00:17:12:03
אני לא יודעת.

00:17:17:13 00:17:13:14
תסביר לי.
- זו מחלה מדבקת וקטלנית.

00:17:22:18 00:17:18:12
היא הורגת את כולם,
ולכן הוא היה בגוג'ו.

00:17:27:04 00:17:23:08
הוא היה בגוג'ו, הוא נפטר מיד
ואחר כך הוא נשלח לכפר שלו,

00:17:30:17 00:17:27:07
ואז הודיעו לאנשים.
- נחזור קצת אחורה.

00:17:34:19 00:17:31:15
אנחנו מדברים על אבא שלך.
- בסדר.

00:17:38:24 00:17:34:23
אבא שלי היה בבליסה
ולא עם הילדים שלו.

00:17:41:17 00:17:39:03
מה הוא הלך לעשות שם?
- הוא התחתן שם.

00:17:46:24 00:17:41:23
באותה תקופה האחים
והאחיות שלי גרו במקום אחד.

00:17:51:12 00:17:48:00
כשהוא חלה...
מחלת הדבר...

00:18:00:21 00:17:51:24
אנשים נדבקים מעקיצות זבובים
ואז הם נופלים למשכב.

00:18:06:12 00:18:01:05
באותם הימים היו מרפאים
אנשים בתרופות בבתים,

00:18:10:11 00:18:06:16

אבל לא היה נהוג
לקחת אנשים לבתי חולים.

00:18:13:02 00:18:10:14

זה התחיל לאחרונה, רק בתקופתו
של מנגיסטו היילה מרים,

00:18:16:01 00:18:13:08

אבל אם היילה סלאסי היה עדיין
בשלטון לא היו מחלקים משכורות,

00:18:20:16 00:18:16:06

משכורות לאנשים כדי לקדם את זה
ולא היו מאבחים אצלו את מחלת הדבר.

00:18:24:17 00:18:20:21

אבל בתקופתו של מנגיסטו
היילה מרים הוא נתן הוראה

00:18:30:05 00:18:24:24

שיתנו תרופות ויטפלו בו,

00:18:36:03 00:18:30:17

אבל הוא מת מאחר שהוא חלה
בימים שבהם לא היו תרופות.

00:18:40:07 00:18:36:08

כשאמרו שהוא חולה, האם הלכתם
להביא אותו? איך זה היה?

00:18:41:23 00:18:40:17

כן.
- תספר לנו על זה.

00:18:42:23 00:18:42:01

האחים שלי הלכו...

00:18:51:00 00:18:43:01

תספר לנו איך בני המשפחה
נעזרו זה בזה.

00:18:56:12 00:18:51:10

הוא חלה... כשאמרו לנו שהוא חולה
האחים שלי הלכו והביאו אותו.

00:18:59:15 00:18:56:17

הם לא הכניסו אותו לתוך הבית.

00:19:01:18 00:18:59:19

המחלה הייתה ידועה.

00:19:05:14 00:19:01:22
הם בנו גוג'ו, זה נקרא "קסה",
והם שמו אותו שם בבידוד.

00:19:11:17 00:19:05:19
נתנו לו שם את הטיפול
שהיה נהוג אז והוא מת.

00:19:14:05 00:19:12:03
ומי שמטפל בו לא נדבק?

00:19:17:08 00:19:14:10
אם הוא נדבק, אלוהים
עוזר לו והוא נרפא,

00:19:21:18 00:19:17:13
אבל זה לא עבר לאף אחד.

00:19:24:02 00:19:22:00
האדם שטיפל בו לא נדבק,
הוא נשאר בריא.

00:19:26:16 00:19:24:05
וכך הוא מת ולאחר מכן
הוא נשלח לכפר שלו.

00:19:28:21 00:19:26:18
הוא נקבר בטקס מאוד מכובד.

00:19:35:01 00:19:29:01
והאחים שלך לא פחדו
שהוא יעביר אליכם את המחלה?

00:19:42:03 00:19:35:06
זו שאלה טובה מאוד. בחרו
את המתאים ביותר מבין האחים.

00:19:47:06 00:19:42:09
באו אל האח ואמרו לו
להיכנס. זו הייתה ההחלטה.

00:19:48:21 00:19:47:09
איך מקבלים את ההחלטה?

00:19:57:15 00:19:49:02
אם הוא יחלה וימות זה יהיה באישור
שלו, כדי שהאבא שלנו לא יסבול.

00:20:04:09 00:19:57:18

אבל איך בוחרים בו?
- אומרים לו שהוא הכי מתאים.

00:20:08:06 00:20:04:13

זה שנבחר היה אחיך הגדול?
- הוא היה אחי הגדול.

00:20:09:12 00:20:08:08

ואיך הוא נבחר?

00:20:12:09 00:20:09:13

הוא אמר שהוא לא מוכן שמישהו אחר
ייכנס במקומו והחליט להיכנס.

00:20:13:16 00:20:12:12

הסכמנו והוא נכנס.

00:20:18:08 00:20:13:20

הוא נכנס והמזל היה לצידו,
הוא טיפל בו וקבר אותו, וחזר בריא.

00:20:19:03 00:20:18:10

כך זה היה.

00:20:28:09 00:20:20:05

זה מדהים. תספר לנו איך נערכו
טקסי הקבורה של היהודים,

00:20:30:09 00:20:28:11

לפי טקס הקבורה
שנערך לאבא שלך.

00:20:36:17 00:20:31:04

באותם הימים מצבם
של ביתא-ישראל היה קשה.

00:20:40:06 00:20:37:11

הנוצרים לא היו מוכנים
שיקברו בסביבה שלהם.

00:20:42:04 00:20:40:12

היו הרבה מקרים כאלה.

00:20:46:24 00:20:42:13

אחי היה חזק מאוד
והם פחדו שהוא יפגע בהם.

00:20:54:01 00:20:47:09

הם חששו שהוא יהרוג מישהו מהם,

חלקם פחדו שהוא יברח לאחר מכן.

00:20:57:06 00:20:54:09

אחי היה בחור מאוד חזק

00:21:00:23 00:20:57:11

הסיפורים עליו

סופרו כשהוא נפטר.

00:21:04:22 00:21:01:01

ספר לנו למה אתה מתכוון

כשאתה אומר שהוא היה חזק.

00:21:13:01 00:21:05:04

אחי לא נוצח על ידי אף אחד,

הוא היה מפחיד את כולם.

00:21:14:23 00:21:13:03

מה הכוונה?

00:21:18:15 00:21:15:12

הוא היה אומר להם שהוא

יהרוג אותם ויברח.

00:21:19:16 00:21:18:20

הוא היה גיבור.

00:21:24:00 00:21:20:03

ורק אחרי מספר

אירועים זה התאפשר...

00:21:31:08 00:21:24:13

אחרי הטקס הזה (של אבא שלי), אנשים

שהרגישו אמיצים רצו לפרק את הקבר.

00:21:37:21 00:21:31:15

והכול התחיל כי אחי

היה מוכן להיאבק בהם.

00:21:44:12 00:21:38:05

זו הייתה תקופה קשה כי הכול נעשה

בכוח הזרוע או בהתאגדות של אנשים.

00:21:47:24 00:21:44:18

היו כאלה שהערימו עלינו קשיים

והיו כאלה שרבו איתנו,

00:21:53:15 00:21:48:03

אבל באופן כללי היו לנו

הרבה צרות שקשורות לאדמה.

00:22:00:12 00:21:54:00
רגע, לאן הלכתם כדי לארגן
את סידורי הקבורה?

00:22:08:21 00:22:00:16
לשם. לא הרחק מאותו המקום,
בערך במרחק של הכביש מפה.

00:22:15:05 00:22:09:05
שם הוא נקבר. ואחר כך הרבה
אנשים נקברו שם גם כן.

00:22:19:14 00:22:15:17
ולאורך כל הזמן הם (השכנים שלנו)
לא הפסיקו להרוס לנו (את הקברים).

00:22:25:11 00:22:19:19
הם היו מתקוממים ובאים להרוס,
באתיופיה לא ראו אותנו כשוויים.

00:22:30:20 00:22:26:02
היינו כמו... לא הייתה לנו אדמה,
לא היה לנו שום דבר, היינו עניים.

00:22:33:19 00:22:31:00
לא היו לנו אדמות
או נחלות באותם הימים.

00:22:44:01 00:22:33:23
היו גם כאלה יראי אלוהים
והיו גם כאלה שאהבו אותנו,

00:22:52:16 00:22:44:06
כך היו החיים שלנו שם.
- ספר לי איך מתנהלת

00:22:56:08 00:22:52:18
קבורה בביתא-ישראל, איך מודיעים
לאנשים על פטירה של מישהו,

00:22:58:09 00:22:56:11
כמה ימים מתאבלים...

00:23:05:15 00:22:58:14
שבעה ימים. זה שבעה ימים
ותסקר, כמו שזה נקרא...

00:23:13:21 00:23:06:12
בתסקר מי שיש לו אמצעים - מוציא

ומי שאין לו, מוציא כפי יכולתו.

00:23:17:17 00:23:14:02

מה זה תסקר?

- תסקר זה הקימה מהשבעה.

00:23:24:06 00:23:17:21

שבעה, כמו שנהוג גם פה,

הימים שאחרי השבעה נקראים תסקר.

00:23:27:05 00:23:24:20

מה עושים בתסקר?

00:23:32:00 00:23:27:14

את עושה כפי יכולתך.

מה שאת יכולה.

00:23:34:06 00:23:32:04

את שוחטת ארבעה

או חמישה פרים,

00:23:38:10 00:23:34:13

ואם אין לך, את יכולה

לשחוט כמה עזים. זה התסקר.

00:23:44:10 00:23:38:20

אנשים באים ו"קמים" מהשבעה.

כל המכרים של הנפטר מגיעים,

00:23:46:03 00:23:44:15

וכך נפרדים מהמת.

00:23:48:16 00:23:46:23

זו סעודה?

- כן.

00:23:51:18 00:23:49:02

והאנשים באים...

- כן.

00:23:54:23 00:23:52:02

האנשים באים לנחם

והולכים אחרי הסעודה.

00:24:02:12 00:23:57:00

אבא שלך נפטר... אצל מי

גרת באותה התקופה?

00:24:03:21 00:24:02:18

גרתי עם אחי.

00:24:09:14 00:24:04:12
במה עבדת כשגרת אצל אחיך?
- אצל אחי... עבדתי בחריש ובנפחות.

00:24:15:07 00:24:10:14
בן כמה היית בזמנו?
- הייתי בן 12.

00:24:22:14 00:24:15:17
איך התחלת לעבוד בנפחות?
- למדתי לאט לאט מאחי.

00:24:25:18 00:24:22:17
בהתחלה התנסיתי בזה
והייתי מכה בחתיכת מתכת.

00:24:28:06 00:24:25:22
אחי היה מפחיד אותי ואומר
שהוא כמעט נפצע בגללי...

00:24:31:10 00:24:28:10
כך למדתי את העבודה.

00:24:35:08 00:24:31:20
אחרי כן כבר עבדתי לבד
ונתתי לאנשים שירות מלא.

00:24:40:24 00:24:35:09
איזה כלים יצרת?
- מחרשה, מעדר, גרזן וכו'.

00:24:43:03 00:24:41:03
יצרתי כלים כאלה.

00:24:48:14 00:24:44:16
זה מצריך הרבה ידע. ספר לי
מה עוד קרה בחייך לאחר מכן.

00:24:54:01 00:24:49:03
אחר כך החלטתי ללכת לאימא שלי.
אחרי שהגעתי אליה...

00:24:58:10 00:24:55:18
אימא שלי עבדה
בתחום הבגדים...

00:25:02:23 00:24:59:05
איפה אימא שלך הייתה?
- בג'ה, איפה שסיפרתי לך קודם.

00:25:04:03 00:25:03:00
חזרת...
- כן.

00:25:09:17 00:25:04:06
חזרתי לשם ושם התחלתי
לתפור בגדים, למדתי את העבודה.

00:25:12:11 00:25:09:20
אישה אחת העסיקה אותי
ועשיתי לה עבודה טובה מאוד.

00:25:16:04 00:25:12:15
היו לה ילדים? (לאימא)
- ילדה אחת... רק אחת.

00:25:20:22 00:25:16:07
חמישה ילדים מתו לה
ונשארה רק ילדה אחת.

00:25:23:14 00:25:21:00
למה הם מתו לה?
- אלוהים לקח לה אותם.

00:25:25:11 00:25:23:15
היא ילדה והם היו מתים.

00:25:29:08 00:25:25:15
הם היו מתים בלידה?
- כן. הם היו נולדים ומתים מיד,

00:25:32:07 00:25:29:09
ורק אחת מתוך החמישה שרדה.

00:25:37:12 00:25:32:11
כשעבדתי אצלה תפרתי בגדים.

00:25:43:03 00:25:38:09
איפה למדת לעשות את זה? מי לימד
אותך את העבודה? תפרט קצת.

00:25:47:10 00:25:43:07
למדתי לתפור מהשכנים,

00:25:51:16 00:25:47:16
נהגתי להסתכל עליהם
כשהם היו תופרים.

00:25:55:05 00:25:52:00

לישראל (ליהודי)
יש עיניים טובות.

00:25:58:08 00:25:55:06

היהודים עשו המון
מלאכות באתיופיה,

00:26:02:24 00:25:59:01

אבל השלטון נמצא אצל
מי שיש לו אדמה,

00:26:04:20 00:26:03:09

בגלל האפליה.

00:26:11:05 00:26:05:04

היהודים עשו עבודות נפחות
ותיקנו כל מה שהיה צריך,

00:26:13:01 00:26:11:06

אפילו אקדחים מקולקלים.

00:26:16:12 00:26:13:03

כשהאקדחים שלהם היו מתקלקלים
הם הביאו אותם אלינו

00:26:17:14 00:26:16:14

כדי שנתקן אותם.

00:26:21:04 00:26:18:01

ביתא-ישראל היו
האור של אתיופיה.

00:26:27:12 00:26:21:11

באתיופיה נעשה לנו
עוול מאוד גדול.

00:26:31:13 00:26:28:04

הם תמיד אמרו שלקחנו להם משהו
או שאמרנו עליהם כל מיני דברים.

00:26:34:06 00:26:31:18

אני לא יודע איך אנשים מסוגלים
להתייחס בצורה כזאת לאחרים.

00:26:40:17 00:26:34:10

מה שהחזיק אותנו היו הסיפורים
של ההורים שלנו על הארץ המובטחת.

00:26:43:17 00:26:40:22

כך התקווה עזרה לנו

לשרוד עד שהגענו לכאן.

00:26:49:13 00:26:44:21
בוא נדבר על העבודה שלך בתפירה,
אמרת שלמדת את זה מהשכנים.

00:26:50:09 00:26:49:18
נכון.

00:26:53:01 00:26:50:16
סיפרת לי שכשחזרת לאימא שלך
הייתה לה ילדה אחת.

00:26:54:13 00:26:53:03
נכון.
- נשארה לך אחות אחת.

00:26:56:19 00:26:54:15
נכון.
-בת כמה היא הייתה?

00:27:03:24 00:26:56:22
ובן כמה אתה היית? מה אימא שלך...
- אני הייתי בערך בן 18.

00:27:09:14 00:27:06:07
ממה אימא שלך התפרנסה?
- מעבודת קדרות.

00:27:12:11 00:27:09:23
היא התפרנסה מעבודות קדרות

00:27:18:12 00:27:12:16
סירים, מגוגו (כלי להכנת אינג'רה)
כדים... ומזה היא חיה.

00:27:25:16 00:27:18:24
בכל פעם שהיא רצתה לשלוח שמלה
לתפירה, הייתי תופר לה בעצמי,

00:27:28:12 00:27:25:22
והבאתי לה את הרקמות היפות ביותר.

00:27:31:22 00:27:28:18
עשיתי שהשמלות שלה תהיינה
היפות ביותר והיא התגאתה בי.

00:27:34:19 00:27:32:02
אתה זוכר את היום הראשון
שהתחלת לעבוד שם?

00:27:36:08 00:27:34:22
איך ארגנת את כלי העבודה?

00:27:45:03 00:27:39:06
קניתי את כלי העבודה.
קניתי אותם וככה למדתי.

00:27:48:23 00:27:46:12
אתה זוכר את הרגע שהתחלת לעבוד?
- אני זוכר.

00:27:52:21 00:27:49:00
מה אתה זוכר?
- לקחתי בגד קרוע ותיקנתי אותו

00:27:58:08 00:27:53:05
בזהירות וככה למדתי.

00:28:03:04 00:27:58:13
כמה זמן לקח לך ללמוד את זה?
לא לקח לי הרבה זמן.

00:28:05:21 00:28:03:08
כמה?
- פחות מחמישה או שישה חודשים,

00:28:11:23 00:28:06:05
למדתי את זה מיד.
- אוקיי.

00:28:18:15 00:28:12:01
ככה למדתי.
- מי היו הלקוחות שלך?

00:28:23:06 00:28:18:19
נוצרים. הנוצרים היו מביאים
את הבגדים, הייתי מתקן להם אותם,

00:28:25:08 00:28:23:08
וכך הייתי מקבל את השכר שלי.

00:28:31:21 00:28:29:00
אל תעבור לנושא אחר,
יש לי הרבה שאלות.

00:28:36:24 00:28:31:22
כשהתחלת לעבוד, השכנים שלך
לא עשו לך בעיות?

00:28:42:13 00:28:37:17
לא. לא עשו בעיות
למי שעסק בתפירה.

00:28:45:07 00:28:43:09
מכיוון שכל אדם צריך לעבוד
במשהו כדי להתפרנס,

00:28:48:05 00:28:45:09
אף אחד לא התנגד לזה
שאני אעבוד.

00:28:56:04 00:28:48:09
אנשים היו מתנגדים אם הייתי
לוקח למישהו מהם את העבודה.

00:28:57:22 00:28:56:08
שאלת אותי שאלה טובה מאוד.

00:29:05:15 00:28:58:22
ישראל ידועים כאנשים חזקים וחכמים.
כשנוצרי היה בא לחייט יהודי ושואל

00:29:08:03 00:29:05:18
מה המחיר, היהודי
היה אומר לו את המחיר האמיתי.

00:29:16:11 00:29:08:06
אם הנוצרי היה מתווכח על המחיר
היהודי היה שם בבגד חוט שנקרא מהל,

00:29:18:24 00:29:17:01
מבלי שהנוצרי יראה.

00:29:22:05 00:29:19:03
כשהנוצרי היה הולך ליהודי
אחר כדי לברר מה המחיר,

00:29:28:16 00:29:22:06
היהודי השני היה מזהה את החוט
והיה נותן לו מחיר מופקע,

00:29:31:02 00:29:29:06
וכך הנוצרי היה חוזר
אל היהודי הראשון.

00:29:33:19 00:29:31:12
מה אתה אומר?
- הבנת?

00:29:42:02 00:29:33:23

ככה נעזרתם זה בזה...
- כן. לא הייתה תחרות בינינו.

00:29:45:04 00:29:42:10

חשוב לנו להרוויח את לחמנו ביושר.
- אוקיי.

00:29:48:15 00:29:45:09

ישראל... ככה הסתדרנו.

00:30:05:22 00:30:00:18

אמרת שאימא שלך הייתה עקרת בית.
- נכון.

00:30:16:07 00:30:06:02

יש הרבה קשיים ומאבקים. מי שמר
על הביטחון שלה כשאין לה בעל?

00:30:18:16 00:30:16:16

זו שאלה טובה מאוד.

00:30:28:06 00:30:19:03

לא נגעו בה. וזה בגלל
שהיא "קיילה" (שם גנאי ליהודים).

00:30:30:21 00:30:28:13

גם מי שהביא ילדים מיהודייה
היה נתקל בקשיים,

00:30:33:23 00:30:31:15

ולכן הם לא רצו
אפילו להתחתן עם קיילה.

00:30:36:02 00:30:34:06

היינו בשבילם מוקצה.

00:30:41:16 00:30:36:17

הם יכלו להעסיק אותנו בעבודה,
אבל לא ליצור קשרי נישואין,

00:30:49:10 00:30:42:04

לכן לא הייתה סכנה שמישהו
יגע בה, ומהיהודים לא התקרבו אליה

00:30:54:13 00:30:49:14

כי היה דיין נוצרי שאסר
עליהם, כך שהם חששו.

00:30:59:05 00:30:54:23

בנוסף לכך, היא בעצמה לא רצתה
ואם היא לא רוצה זה בלתי אפשרי.

00:31:07:04 00:31:01:13

חזרת לבית של אימא שלך
והתחלת לעבוד בתפירה.

00:31:14:07 00:31:07:16

איך החיים שלך נמשכים לאחר מכן?
- אחרי שעשיתי את זה, אימא שלי

00:31:18:06 00:31:14:10

אמרה לי שאני צריך להתחתן
והיא התחילה לחפש לי אישה.

00:31:19:23 00:31:18:10

היא חיפשה לך בעצמה?
- כן. אימא שלי...

00:31:22:13 00:31:20:09

באתיופיה ההורים מחפשים.

00:31:28:13 00:31:22:18

היה איש ידוע בשם תררי אקליל,
מאזור בשם אצביי אדניה.

00:31:32:19 00:31:28:18

הוא היה אדם בעל תפקיד רם והוא בא
לבקש ממני שאהיה המזכיר שלו.

00:31:41:12 00:31:33:17

אימא שלי סירבה ואמרה שהיא לא יכולה
לשלוח את הבן היחיד שלה לגור איתם.

00:31:42:21 00:31:41:17

למה היא התכוונה?

00:31:51:01 00:31:43:05

הם נוצרים והיא פחדה
שיהרגו אותי. קשה להיות מזכיר...

00:31:54:11 00:31:51:17

למה? תסביר לי מה העבודה הזאת.

00:31:57:10 00:31:54:21

אני יהודי והם נוצרים,

00:32:04:08 00:31:57:15

ויהיו הרבה חיכוכים בעבודה והיא
פחדה שיהרגו אותי ולכן היא סירבה.

00:32:11:12 00:32:04:16
אצב"י אדניה כעס מאוד,
הוא אמר לה שהיא אישה רעה,

00:32:18:17 00:32:11:20
ואמר שאנחנו לא מבינים בקידום
והגעה לתפקידים בכירים.

00:32:26:02 00:32:19:07
אחר כך אימא שלי הלכה לאזור יהודי
בשם ברק ושם היא מצאה לי אישה.

00:32:33:23 00:32:27:04
היא הייתה בת שבע
ואני הייתי בן עשרים ואחת.

00:32:46:17 00:32:34:11
רצה הגורל ואימא שלה נפטרה ואביה
נשאר לגדל אותה ואת אחיה התינוק.

00:32:52:08 00:32:46:21
כשאימא שלי ביקשה את ידה,
אבא שלה אמר שאשתו נפטרה,

00:32:55:12 00:32:52:13
ושהוא רוצה שהיא תטפל
באחיה הקטן ולכן הוא מסרב.

00:33:03:03 00:32:56:11
אחותו הייתה שם ואמרה לו שאסור
לדחות את המטה של הבוקר...

00:33:09:24 00:33:03:10
מה הכוונה?
- הכוונה היא שאם שמישהו בא לבקש

00:33:13:06 00:33:10:04
את ידה של הבת הבכורה,
אסור לסרב מפני שזהו רצון הגורל.

00:33:16:22 00:33:13:18
"לא דוחים את המטה של הבוקר".

00:33:22:04 00:33:18:09
האבא אמר שהוא מוכן
למסור אותה רק בעוד חמש שנים.

00:33:26:05 00:33:22:13
נתנו לו את המוהר בשביל ההבטחה.

00:33:30:05 00:33:26:13
כמה כסף נותנים?
- שני ביר.

00:33:32:18 00:33:30:09
היום משלמים חמשת אלפים...

00:33:37:06 00:33:33:00
פעם שני ביר נחשב להרבה כסף...
- מה פתאום. שני ביר זה מעט מאוד.

00:33:38:18 00:33:37:11
שני ביר ניתנו...

00:33:40:12 00:33:38:23
בזמנו שני ביר היו מעט כסף?
- זה לא נחשב הרבה,

00:33:43:16 00:33:40:18
אבל מה שחשוב הוא ההבטחה.

00:33:48:00 00:33:43:20
שני הביר ניתנו
וסוכם לעוד חמש שנים.

00:33:51:04 00:33:48:18
אחרי פחות משנה אימא שלי
לקחה כמה מזקני העדה

00:33:56:07 00:33:51:08
וביקשה לזרז את החתונה.

00:33:59:16 00:33:56:11
למה אימא שלך מיהרה?
- היא רצתה לחתן אותי,

00:34:01:22 00:34:00:12
כי הייתי בנה היחיד.

00:34:05:05 00:34:02:08
כיוון שאני בנה היחיד
היא רצתה שאביא ילדים.

00:34:08:18 00:34:05:13
היא דיברה איתך על זה?
- בטח.

00:34:12:24 00:34:08:19
כשהיא ביקשה מהם לקדם את החתונה,

הם אמרו לה "סיכמנו על חמש שנים,

00:34:17:04 00:34:13:07
ובגלל שהפרתם את ההבטחה,
תיקחו את שני הביר והכול מבוטל."

00:34:21:21 00:34:17:16
אחותו התערבה גם הפעם ואמרה לו
"אחי, כולם יודעים כמה סבלת בחיים.

00:34:23:16 00:34:22:03
אני אחתן אותה."

00:34:25:22 00:34:24:02
וכך הוחלט על יום חתונה.

00:34:30:23 00:34:26:06
התחתנתי בשניים עשר לחודש
מגבית בשנת 1952.

00:34:37:22 00:34:32:16
זה מה שהוחלט... ידעת על המתרחש?
- בטח.

00:34:42:10 00:34:38:04
מעדכנים אותך.
- כן. ידעתי הכול והייתי נבוך.

00:34:45:04 00:34:42:14
מה אמרת?
- התביישתי מחמי.

00:34:47:21 00:34:45:08
הסכמת או סירבת? מה אמרת
כשגילו לך בת כמה היא?

00:34:51:13 00:34:47:24
אמרתי שהיא צעירה מדי אבל לא
יוצאים מהשגחת ההורים. זה אסור.

00:34:53:02 00:34:51:16
מה הכוונה?
- באתיופיה, כבוד ההורים

00:34:54:10 00:34:53:05
הוא חשוב מאוד,
- אוקיי.

00:34:57:19 00:34:54:17
אחר כך התחתנו.

00:35:01:20 00:34:57:23

היא הייתה ילדה כשהיא
הייתה בבית של אימא שלי,

00:35:09:20 00:35:02:09

אחרי שנתיים סבא שלה מצד האימא
בא ולקח את אימא שלי.

00:35:16:21 00:35:11:16

נשארנו שני ילדים צעירים.
- אימא שלך הלכה...

00:35:18:08 00:35:17:01

אימא שלי הלכה.

00:35:21:11 00:35:18:12

ומה עם אחותך?
- היא הלכה איתה אל האבא שלה.

00:35:25:04 00:35:22:05

אוקיי.
- אחרי שהיא הלכה נשארנו שני ילדים.

00:35:28:20 00:35:25:18

אני הייתי גדול יחסית,
אבל היא הייתה ילדה.

00:35:31:11 00:35:29:04

אני מספר לך סיפור
מאוד מעניין.

00:35:37:08 00:35:31:18

היא הייתה ילדה קטנה ולא ידעה
איך להכין אינג'רה במגוגו.

00:35:44:21 00:35:38:13

והמגוגו הזה...
היה הרבה מה לספר,

00:35:47:22 00:35:44:24

אבל עדיף לוותר על זה...
- אל תגיד ככה. תספר לי.

00:35:53:05 00:35:48:03

היא הייתה צעירה ואני
לימדתי אותה להכין אינג'רה.

00:35:56:17 00:35:54:02

היא נפטרה, אבל אפשר לקרוא

את סיפור החיים שלה.

00:36:00:04 00:35:56:22

אני עודדתי אותה ולימדתי אותה להשתמש במגוגו.

00:36:08:05 00:36:01:07

פעם אחת נגמר לי הצבע לעבודת תפירה של נוצרייה אחת,

00:36:15:03 00:36:08:18

היא באה אלינו ובדיוק אז הילדה הניחה את המגוגו על האש.

00:36:17:13 00:36:15:09

אני עזרתי לה בכל הפעמים הקודמות,

00:36:20:11 00:36:17:17

ובאותה הפעם לא יכולתי לעזור לה כי התביישתי מהאישה שבאה,

00:36:26:11 00:36:20:18

וברגע שהיא שפכה את הבלילה של הבצק, הכול נדבק ונהרס.

00:36:30:14 00:36:26:24

הנוצרייה ראתה את מה שקרה ולא אמרה מילה.

00:36:33:17 00:36:30:19

התעצבנתי ואמרתי לה "את לא מסוגלת לעשות את זה בלעדיי?"

00:36:35:16 00:36:33:21

"את עוד תגמרי לנו את כל הבצק."

00:36:39:07 00:36:35:22

אחרי שאמרתי את זה, ראיתי שהילדה התחילה לבכות.

00:36:44:05 00:36:39:10

הנוצרייה ריחמה עליה ואמרה לה, "חמודה, אל תבכי".

00:36:45:18 00:36:44:10

"אני אעזור לך."

00:36:49:12 00:36:46:07

היא הורידה את הבלילה שנדבקה,
רחצה את המגוגו וחיממה אותו שוב.

00:36:51:12 00:36:49:14
היא שפכה עוד בלילה
זזה נדבק גם הפעם,

00:36:54:16 00:36:52:14
ואז היא ניסתה שוב
וגם הפעם זה נדבק.

00:36:57:20 00:36:55:00
הנוצרייה התביישה ואמרה
שמאוחר והלכה לביתה.

00:37:01:21 00:36:58:00
אחר כך הכנו את המגוגו שוב.

00:37:08:07 00:37:02:10
מרחנו שעווה מחלת דבש והצלחנו להכין
כשלוש אינג'רות מהבצק שנשאר.

00:37:12:05 00:37:09:01
ככה גידלתי אותה.
- סיפור יפה.

00:37:16:16 00:37:12:11
ככה גידלתי אותה...
- מה עוד אתה זוכר?

00:37:19:17 00:37:17:11
ככה גדלנו...

00:37:25:22 00:37:20:21
אני הייתי אזרח טוב. אנשים הכירו
אותי והייתי חביב על המבוגרים.

00:37:29:12 00:37:25:23
המבוגרים היו באים
לבקר אותנו.

00:37:31:24 00:37:29:16
היה לי שכן מבוגר,

00:37:36:12 00:37:32:04
הוא ביקש שאני אתעד את הסיפור שלו
ואז הדרג (השלטון הקומוניסטי) הגיע.

00:37:43:03 00:37:37:08
בתקופה של מנגיסטו הם באו

לוורדה ובחרו אנשים...

00:37:44:10 00:37:43:07

רגע, ילדתם ילדים?
- מה?

00:37:46:07 00:37:44:11

ילדתם ילדים?
- עם הילדה?

00:37:48:01 00:37:46:10

כן.
- ילדנו ומתו לנו...

00:37:49:23 00:37:48:12

ילדנו ומתו לנו...

00:37:54:04 00:37:50:01

ובתקופתו של מנגיסטו היילה מריים...
בשנת 70 נולד לנו ילד אחד.

00:38:01:22 00:37:54:15

חכה רגע, אתה היית צעיר
וגם היא. איך הסתדרתם עם זה?

00:38:08:04 00:38:02:03

בסדר. כשאיבדנו ילד באו אלינו
יהודים והתאבלו איתנו.

00:38:10:18 00:38:08:10

אמרו לנו להיפרד...
אמרו לנו להתגרש.

00:38:13:24 00:38:11:14

אני אמרתי שאני
הולך עם אלוהים.

00:38:17:24 00:38:14:16

אמרתי לעצמי שבסופו של דבר אני
אצליח להביא חיים עם הילדה הזאת.

00:38:19:05 00:38:18:04

היא הייתה יפה מאוד.

00:38:22:14 00:38:19:22

אמרתי לעצמי שאם אפרד ממנה,
אין לי לאן ללכת...

00:38:24:18 00:38:22:18

אימא שלי לא לידי...

00:38:28:12 00:38:25:06
אנשים אמרו לך לעשות את זה?
- כן. אמרו לנו להיפרד.

00:38:29:14 00:38:28:14
אמרו לה שהיא תלד
עם מישהו אחר,

00:38:31:08 00:38:29:21
וגם לי אמרו שאני אלד
עם מישהי אחרת,

00:38:37:06 00:38:31:23
ואז החלטתי להשאיר אותה ומצאתי
אישה נוספת ואיתה ילדתי שני ילדים.

00:38:43:20 00:38:38:06
וכמו שאומרים: הייתה קינאה...
והיא הצליחה ללדת.

00:38:48:22 00:38:44:10
אחר כך היא איבדה עוד ילדים
ובארץ היא הצליחה ללדת בן אחד.

00:38:49:19 00:38:49:01
היא הצליחה ללדת שניים.

00:38:54:22 00:38:49:24
כמה ילדים איבדתם ככה?
- אני לא יכול להגיד לך בדיוק...

00:38:57:21 00:38:55:15
מתוך שניים עשר רק שניים שרדו.
- באמת?

00:39:00:20 00:38:58:01
באמת. רק שניים שרדו,
ראיתי הרבה מאוד צער בחיים.

00:39:11:16 00:39:01:20
וככה חיינו עד שהגיע הדרג
ומיד בחרו אותי ושמו אותי בוורדה.

00:39:15:10 00:39:12:14
אחר כך עבדתי בחריש ו...

00:39:22:10 00:39:15:16
רגע, איך העלייה של הדרג השפיעה
עליכם ועל הסביבה? תספר לי.

00:39:26:11 00:39:22:14
ההשפעה הייתה טובה מאוד,
אני בדיוק מספר לך על זה.

00:39:32:10 00:39:27:04
כשמפלגת הדרג עלתה לשלטון,
הנוצרים אמרו שהשופט של הקיילה כאן.

00:39:35:21 00:39:33:08
היו כאלה שאפילו אמרו
שהשופט של העבדים הגיע.

00:39:38:13 00:39:36:24
הוא זה שהראה לנו מהי אחדות.

00:39:42:13 00:39:39:04
אבל הם פחדו מזה שהשופט
של הקיילה הגיע,

00:39:44:14 00:39:42:17
והם פחדו שהוא ייקח מהם
את האדמות שלהם.

00:39:47:04 00:39:44:18
ובתגובה הם התחילו לגרש אותנו
מהאדמות שהיו לנו.

00:39:51:09 00:39:47:07
תספר לי סיפור אחד על שינוי
שזה עשה בחיים שלכם.

00:39:53:08 00:39:51:13
יש סיפור שאתה זוכר?
- כן.

00:39:57:20 00:39:53:17
אז תספר לי בפירוט.
- מנגיסטו היילה מריים הגיע ואמר

00:39:59:11 00:39:58:00
שהאדמות שייכות
למי שעובד אותן.

00:40:03:10 00:39:59:15
איך מחליטים שהאדמות
יעברו לבעלות שלכם?

00:40:07:21 00:40:03:13
לפי גודל הקהילה.

- אבל תספר לי איך מחליטים...

00:40:11:23 00:40:07:22

בהתחלה הוא דאג שהמקרים יעלו לבירור של בית משפט.

00:40:14:10 00:40:12:01

הוא אמר שהאדמות תהיינה בבעלות של האנשים שעיבדו אותן,

00:40:15:15 00:40:14:14

והוא דיבר על שוויון.

00:40:18:10 00:40:15:18

הוא אמר שהאדמות תתחלקנה בצורה שווה, ללא אפליה.

00:40:20:11 00:40:18:15

הכול נעשה בצורה שוויונית.

00:40:26:03 00:40:21:07

ברגע שזה התפרסם ברדיו, אנשים התחילו לדבר זה עם זה.

00:40:28:16 00:40:26:14

באותם ימים התחילו לדבר על כך שהאדמות של היהודים נלקחו מהם,

00:40:30:08 00:40:28:22

ושהם צריכים אדמה מאחר שהם הולכים להישאר פה,

00:40:31:18 00:40:30:15

כי המנהיג הוא לצידם.

00:40:36:12 00:40:33:22

אנשים התחילו לשלם על האדמות.

00:40:39:22 00:40:36:14

יש כאלה שמשלמים אפילו עד היום.

00:40:50:07 00:40:40:05

אחרי זמן מסוים היו בחירות בכל האזורים.

00:40:59:23 00:40:54:01

איך התארגנתם לבחירות? - היה שופט שפיקח על זה,

00:41:03:12 00:41:00:09
זה התנהל לפי אזורים.

00:41:08:04 00:41:03:21
אמרו שיש בחירות
ואנחנו הגענו.

00:41:10:22 00:41:08:09
הגיעו פקידים בערך בגילך
כדי לבצע את הליך הבחירות.

00:41:13:11 00:41:11:02
היו כאלה ששאלו מה עושים
עם היהודים, כי הם תופרים

00:41:16:05 00:41:13:18
ועושים עבודות ברזל, מהיום
יש להם זכות לבחור ולהיבחר.

00:41:26:12 00:41:16:11
אמרו שהם יכולים לבחור ולהיבחר
ושהאדמה שייכת לכולם.

00:41:31:07 00:41:26:24
היית באסיפה?
בוודאי. אני התמודדתי...

00:41:33:02 00:41:31:11
היהודים מינו אותי
להתמודד בבחירות.

00:41:43:13 00:41:34:16
האנשים לא רצו שאשתתף בבחירות
והגשנו תלונה לשר החקלאות שהתמנה,

00:41:48:00 00:41:45:08
זה היה בוורדה שלשם נשלחתי.

00:41:51:14 00:41:48:04
שר החקלאות כעס ואמר שהציבור
הוא בור ולא מלומד.

00:41:56:13 00:41:51:20
ואז הוא אמר לנו, תארגנו
את היהודים שנמצאים בוורדה,

00:41:59:07 00:41:56:18
ותבחרו לי שני אנשים.

00:42:04:07 00:42:00:06

אני אמנה אותם
מעל האדם שייבחר בבחירות,

00:42:06:03 00:42:04:12
והם ירכזו ויביאו אליי
את תלונות הכפריים.

00:42:07:04 00:42:06:05
וכך נבחרתי.

00:42:11:22 00:42:07:16
אתה זוכר איך היהודים התארגנו
כשהוא אמר לכם את זה?

00:42:14:15 00:42:12:03
בוודאי.
- תספר לנו איפה התאספתם,

00:42:18:11 00:42:14:19
ואיפה העברתם מידע ביניכם.
- בסדר.

00:42:26:01 00:42:18:23
היה איש עשיר בשם טזזו מנגסטייה
שהיה לו בית בעיר.

00:42:28:21 00:42:26:17
הייתה לו מכונת שקילה...

00:42:35:18 00:42:29:04
היה לו בית גדול והרבה רכוש,
ולכן הייתה לו היכרות עם השופט.

00:42:38:23 00:42:35:23
זה היה רעיון שלו.

00:42:44:01 00:42:39:13
ואחרי שנקבע שאנחנו צריכים
לבחור שני נציגים הוא נשלח.

00:42:50:11 00:42:44:15
אני הייתי אחד מהם
והשני היה פרדה איילין לוטה.

00:42:54:05 00:42:50:22
שנינו נבחרנו בוורדה.

00:42:56:15 00:42:54:13
למה אתה מתכוון
כשאתה אומר שהוא נשלח?

00:42:59:08 00:42:56:23
כדי להודיע על האסיפה.

00:43:03:11 00:42:59:16
למשל, אני יכול להיבחר ולהישלח
להודיע לאנשים בעפולה.

00:43:06:22 00:43:03:18
איפה התאספתם?
- המקום נקרא אמבה גיורגיס וורדה.

00:43:10:12 00:43:07:12
נפגשתם בבית של אדם מסוים?
- מה?

00:43:15:03 00:43:10:13
איפה התאספתם?
- יש מבנה בעיר וורדה.

00:43:21:11 00:43:15:16
זה בבניין ממשלתי?
- כן. כמו שיש בת"א.

00:43:24:06 00:43:21:13
קריית מוצקין, חיפה וכו'.

00:43:28:15 00:43:24:16
ככה נבחרנו ולאחר מכן היינו שם.

00:43:33:14 00:43:29:01
כשעבדנו שם, היו כאלה
שלא אהבו את זה.

00:43:37:04 00:43:33:19
המשרד שבו עבדתי היה בעבר של אדם
שהכינוי שלו היה דג' אזמש.

00:43:40:04 00:43:38:18
זה היה שם תואר.

00:43:44:19 00:43:40:09
הוא היה אומר "מדעים שהפלאשה
הזה יושב על הכיסא שלי."

00:43:46:16 00:43:45:00
"איך הוא לא מתבייש..."

00:43:51:13 00:43:46:22
שמעתי אותו, אבל לא הגבתי

והעדפתי להתמקד בעבודה שלי.

00:43:56:22 00:43:52:06

לאט לאט הדבר נודע לאנשים
והם התחילו להעביר אליי

00:43:59:10 00:43:57:07

את הרשימות של התושבים.

00:44:04:00 00:44:00:03

לא עשיתי אפליה בין האנשים,
והיה אחד משלהם שעבד איתי.

00:44:08:19 00:44:04:05

הוא ראה שמי שנפגע מכל זה
היו בעיקר האנשים שלהם,

00:44:13:01 00:44:08:24

ובגלל שהוא העדיף את האנשים
שלהם, הוא אמר שהיהודי הזה

00:44:14:11 00:44:13:04

תפס לנו את המקום.

00:44:18:22 00:44:15:17

מה היה התפקיד שלך?
- הייתי עוזר משפטי.

00:44:22:19 00:44:19:00

מה זאת אומרת עוזר משפטי?
- בבית משפט.

00:44:31:04 00:44:26:18

הבנתי, איזה מקרים
הגיעו אליך?

00:44:36:15 00:44:31:10

הגיעו אליי מקרים של סכסוכים
על אדמה וסכסוכים בין בעל ואישה,

00:44:47:06 00:44:37:02

וחוץ מזה הייתי שליח
לכל מיני אזורים.

00:44:52:10 00:44:49:07

למה שלחו אותך?
- כדי שאני אסביר לציבור

00:44:56:19 00:44:52:20

על השינויים בחוקים,

כדי להשכין שלום ולעשות סדר.

00:45:01:13 00:44:57:03

מה היית מסביר להם למשל?
- שיש שוויון בין כולם,

00:45:06:08 00:45:02:16

שאסור לבעל ואישה לריב,
שהכול צריך להיעשות לפי החוק.

00:45:10:10 00:45:06:13

אסור להכות נשים
ואסור להרוג אנשים.

00:45:16:14 00:45:10:23

הציבור לא קיבל את הדברים בצורה
יפה והיו פעמים שהם ירו עלינו.

00:45:22:00 00:45:17:01

נתקלת במקרים כאלה?
- חמודה שלי, נתקלתי במקרים כאלה,

00:45:26:10 00:45:22:04

וגם אני עשיתי הרבה דברים...
- אז תספר לנו.

00:45:32:15 00:45:27:07

כשהייתי בוורדה
היה נהוג לעשות סדר.

00:45:38:04 00:45:32:24

האנשים עברו על החוק כי לא
היו מוכנים לקבל את החוק.

00:45:44:19 00:45:38:14

ומאחר שהאנשים עברו על החוק
היה צורך להביא את האנשים שרבו

00:45:46:05 00:45:44:23

בכוח אל השופט.

00:45:52:19 00:45:46:11

הקולגות שלי פחדו ללכת וכששאלו
מי הולך הם ערכו הצבעה ובחרו בי,

00:45:56:06 00:45:52:22

ואני הלכתי.

00:45:59:19 00:45:56:10

כשהייתי הולך,

הייתי מדבר עם האנשים,

00:46:02:02 00:46:00:01

ומי שהיה משתכנע
היה בא איתי,

00:46:05:12 00:46:02:07

ואת מי שסירב הבאתי
עם הנשק שלו.

00:46:11:01 00:46:06:23

אתה זוכר שנשלחת ומישהו סירב לבוא?
- שאלה טובה.

00:46:16:12 00:46:11:07

היה אדם אחד בשם מנגשה מלסה,
מאזור שנקרא בגלה.

00:46:21:24 00:46:17:01

הלכתי לשם ואמרתי להם שנשלחתי
על ידי השלטונות

00:46:23:21 00:46:22:02

לאסוף את כלי הנשק
שיש ברשותם.

00:46:27:16 00:46:24:08

כולם שמו את הנשקים בערימה.

00:46:32:09 00:46:27:19

אדם בשם מנגשה מלסה לקח
את הנשק שלו מבלי שאראה,

00:46:34:18 00:46:32:13

ומישהו ראה אותו בורח.

00:46:38:16 00:46:35:04

החיילים תפסו אותו
והביאו אותו אליי.

00:46:45:13 00:46:38:24

אזקתי אותו ורצינו ללכת ואז
באו אליי מבוגרים וקייסים,

00:46:48:07 00:46:45:24

וביקשו ממני שאסלח לו
כי הוא לא התכוון.

00:46:51:14 00:46:48:18

אני מודה שלא רציתי

לעשות את זה, אבל חששתי.

00:46:58:03 00:46:52:01
שאלתי אותם, "זה מה שאתם מבקשים?"
הם אמרו לי שכן.

00:47:01:13 00:46:58:13
אמרתי להם שחשוב להתחשב
ברצון הציבור,

00:47:05:10 00:47:01:19
ושיבחרו לי שניים מכל אחת
משבע המשפחות שהיו שם.

00:47:07:14 00:47:05:22
הם בחרו שניים מכל משפחה.

00:47:10:18 00:47:07:24
אמרתי להם שיחליטו
מה עליי לעשות איתו,

00:47:13:23 00:47:11:00
האם עליי לאסור אותו
או להלקות אותו.

00:47:18:13 00:47:15:04
האנשים המבוגרים
האלה קנסו אותו בשישים ביר.

00:47:21:16 00:47:19:15
כשהם הביאו את הכסף,
התחלתי לצחוק,

00:47:29:06 00:47:21:23
ואמרתי להם שבערב הקודם האיש הזה
רץ עם הנשק וסיכן הרבה אנשים.

00:47:33:10 00:47:29:23
אתם חושבים שחיינו של אדם
שווים רק שישים ביר?

00:47:37:16 00:47:34:09
כל האנשים שהיו שם
הרכינו את הראש.

00:47:40:19 00:47:38:09
אמרתי להם שאני מכבד
את ההחלטה שלהם,

00:47:44:05 00:47:41:06

ושהעונש יהיה התחייבות והבטחה,
ושחררתי אותו לחופשי.

00:47:49:00 00:47:44:17
באותו הרגע כולם
מחאו כפיים מקיר לקיר.

00:47:52:24 00:47:50:21
כאלה היו השליחויות שלנו.

00:48:01:17 00:47:54:07
חוץ מזה הייתה פעם שליחות לעיר
ארורה שלא רצתה לציית לשופט.

00:48:07:00 00:48:01:21
מה שם העיר?
- קוראים לעיר טקווקרש.

00:48:13:01 00:48:07:16
שם התנהגו בבריונות ונהגו
לשלוח את השליחים כשהם פצועים.

00:48:16:11 00:48:13:14
אמרו לי שאני נבחרתי
ללכת ושלחו אותי לשם.

00:48:21:11 00:48:17:04
כשהגעתי לשם, קיבלו
אותי בכבוד גדול.

00:48:27:08 00:48:22:02
אמרתי להם שהם צריכים
לשלם את המיסים שלהם.

00:48:31:03 00:48:27:24
פתאום אחד האנשים שבאו אחריי
מצא שם פר שאבד שנתיים קודם לכן.

00:48:38:04 00:48:31:11
הוא ביקש ממני שאשמור
לו על הפר.

00:48:41:18 00:48:38:14
אני מאוד כעסתי על האדם הזה,

00:48:44:20 00:48:42:01
אמרתי לו "אני רוצה לבצע
את המשימה שלי ולצאת מפה בשלום,

00:48:46:18 00:48:45:04

ואתה מוסיף לי את זה?"

00:48:48:17 00:48:46:24

והוא אמר לי "מה אני אעשה?
מצאתי את הפר שלי."

00:48:51:22 00:48:49:04

הלכתי אל יושב הראש של האזור,

00:48:55:13 00:48:52:01

הראיתי לו את הסימנים של הפר
וביקשתי ממנו שישמור עליו.

00:49:00:00 00:48:56:15

כשהוא הביא את הפר היינו מוקפים
באנשים מקומיים חמושים.

00:49:03:10 00:49:01:10

הם הקיפו אותנו.
- אוקיי."

00:49:06:01 00:49:03:16

אמרנו להם שיניחו לנו
והם ביקשו שנשחרר את הפר.

00:49:12:04 00:49:06:12

ככה העברנו את הזמן עד שהחשיך
ואז הלכתי למקום אחר.

00:49:15:16 00:49:12:18

במקום ללכת למקום שהייתי
אמור ללכת אליו,

00:49:18:04 00:49:15:24

הלכתי אל אלה שאחראים
על החקלאים באזור.

00:49:20:24 00:49:18:13

הלכתי לביתו של אדם
בשם וובה איילי,

00:49:23:12 00:49:21:00

ששלושה מהאחים שלו חיים בישראל,
והעברתי שם את הלילה.

00:49:26:19 00:49:23:23

למחרת בבוקר לקחתי איתי
אנשים וחזרתי לאותו המקום.

00:49:30:06 00:49:27:07

האנשים שהיו שם ביום לפני,
הסתתרו כי הם חשבו שאני גנב.

00:49:38:01 00:49:30:22
אחר כך הלכתי לאנשים שם ואמרתי
שזה לא בסדר שהם מאיימים לירות

00:49:45:12 00:49:38:13
באדם משלהם שנבחר על ידם וביקשתי
שהם יבואו כדי להסדיר את העניין.

00:49:53:04 00:49:45:21
הציבור אמר שהוא לא מוכן
לקיים משא ומתן עם גנב,

00:49:57:22 00:49:54:15
אחר כך סידרתי את העניינים
ומסרתי את הפר לבעלים שלו,

00:49:59:22 00:49:58:13
וכך יצאתי משם.

00:50:04:07 00:50:00:07
הם לא רדפו אחריך כשהלכת לכפר אחר?
- מי, ההם?

00:50:07:00 00:50:04:10
כן.
- למה? גם הם פחדו.

00:50:11:24 00:50:08:13
אני לא רוצה לבזבז
את הזמן שלך עם הסיפור...

00:50:15:19 00:50:12:03
אין בעיה, תמשיך...
- נשלחתי שוב לאותו המקום,

00:50:22:22 00:50:17:01
היה את חג הטימקת
שנחגג בכל שנה.

00:50:27:15 00:50:23:15
יצאה הוראה שאסור
לירות באותו החג,

00:50:33:07 00:50:29:01
ושלחו אותנו לכל המקומות
כדי להעביר את ההודעה.

00:50:36:02 00:50:34:05
הגענו לשבע ערים שונות,

00:50:41:17 00:50:37:03
העברתי להם את כל החדשות
והלכתי לאנגווה.

00:50:44:22 00:50:42:15
כשהגעתי לאנגווה...

00:50:52:12 00:50:48:05
היה שם איש אחד
שהרג בחור יהודי.

00:50:58:05 00:50:53:16
אדם אחד אמר שהוא קרוב משפחה
של הנרצח והוא בא לריב איתי.

00:51:01:08 00:50:59:11
למה אתה מתכוון כשאתה אומר
שהוא בא לריב איתך?

00:51:05:04 00:51:01:18
הוא פחד שאני אאסור אותו.
- אוקיי.

00:51:13:04 00:51:05:21
מצאתי את האדם הזה שם ואמרתי
לכולם שלא יירו ברובים כי זה אסור.

00:51:22:05 00:51:14:14
באותו הזמן האדם הזה רב
עם מישהו אחר והוא יצא החוצה

00:51:24:19 00:51:22:09
וירה ברובה כדי להרגיז אותי.

00:51:30:00 00:51:25:15
החיילים רצו לתפוס אותו
והוא נכנס לבית שלו.

00:51:39:02 00:51:31:03
הוא נכנס לביתו והייתה מהומה
ופיזרו את כל האנשים

00:51:47:14 00:51:39:16
הוא הסתגר בבית ואז ראש הכפר
החליט להקיף את הבית בחיילים.

00:51:52:08 00:51:48:15

הזהרתי אותו לא לפגוע בו,
כי התפקיד שלי הוא לטפל בו.

00:51:55:05 00:51:53:02
אמרתי להם שאף אחד
לא יפגע בו.

00:51:59:02 00:51:55:17
אמרתי את זה כי הרבה דם
יכול היה להישפך שם,

00:52:01:08 00:51:59:13
בזכות זה ראש הכפר חזר.

00:52:06:23 00:52:02:03
אחר כך כתבתי על האדם הזה
ביקורת מאוד חריפה בדוח.

00:52:12:08 00:52:07:13
כעבור זמן מסוים הוא נאסר
ונתלה. הוא הוצא להורג.

00:52:13:14 00:52:12:14
תלו אותו?

00:52:15:10 00:52:13:18
הוא נתלה כעונש
על העבירה שהוא ביצע.

00:52:18:04 00:52:15:16
איפה תלו את האנשים?
- באמבה ג'ורג'יס וורדה.

00:52:20:19 00:52:19:04
הוא נתלה ביום של השוק.

00:52:24:03 00:52:21:07
תספר לי, איך נותנים
לאדם עונש בתלייה?

00:52:27:15 00:52:24:19
נתנו לו עונש מוות
והוא נתלה.

00:52:31:24 00:52:29:01
הוא נתלה ביום השוק?
- כן. ביום השוק, כשיש הרבה אנשים.

00:52:35:06 00:52:32:07
למה עושים את זה דווקא ביום השוק?

- כדי שאנשים ילמדו את הלקח.

00:52:36:15 00:52:35:08
למען יראו וייראו

00:52:41:04 00:52:37:08
הכריזו מה הייתה העבירה שלו
והוא הוצא להורג.

00:52:43:18 00:52:41:20
היו עונשים כאלה?
- בטח.

00:52:45:23 00:52:44:04
היו הרבה שקיבלו את העונש הזה?
- בטח.

00:52:51:18 00:52:46:08
היו אחרים שקיבלו את העונש הזה?
- בוודאי. הרבה מתו כך.

00:52:55:19 00:52:52:13
היו הרבה אנשים שהוצאו להורג
בתלייה בתקופת שלטון הדרג.

00:53:01:19 00:52:56:15
היו לך קרובים שהיה להם מקרה דומה?
- אני מניח שכן,

00:53:03:23 00:53:02:01
אבל לא כאלה שאני זוכר.

00:53:09:21 00:53:04:06
אני לא יכול לספר על מקרים כאלה
כי זה רומז שאני אחראי לזה.

00:53:13:23 00:53:10:07
למשל, היה אדם אחד
שהיה בריון,

00:53:19:00 00:53:14:23
הוא הרג יהודי
אחד מסיבה מטופשת,

00:53:21:07 00:53:19:08
הוא האשים אותו שהוא גנב
ממנו חבל והרג אותו.

00:53:24:15 00:53:22:01
האנשים שהיו שם נסו על נפשם.

00:53:27:23 00:53:25:00
אחרי שהוא הרג אותי, נאמר
שהנרצח הוא קרוב משפחה שלי,

00:53:29:08 00:53:27:24
ולכן הרוצח רצה להרוג גם אותי.

00:53:33:09 00:53:30:05
אמנם הייתי בעל מעמד גבוה משלו,
אבל הוא בא לחפש אותי בבית שלי.

00:53:36:23 00:53:33:17
כשהייתי בדרך לאיזה מקום,
פגשתי אדם נוצרי...

00:53:40:10 00:53:37:09
מה הכוונה, "לחפש אותי בבית"?

00:53:44:24 00:53:40:17
הוא קיווה למצוא אותי
בבית באחד הערבים.

00:53:46:04 00:53:45:04
מה?

00:53:48:06 00:53:46:09
הוא הגיע אליי הביתה בערב
כדי לרצוח אותי.

00:53:49:02 00:53:48:11
אוקיי.

00:53:50:22 00:53:49:07
אחרי שהוא לא מצא אותי,
הוא הלך לדרכו.

00:53:53:01 00:53:51:01
בדרכו חזרה
הוא פגש אדם נוצרי.

00:53:54:13 00:53:53:09
האדם שאל את הרוצח,
"איפה היית?"

00:53:55:15 00:53:54:17
והוא אמר לו, "באתי
להרוג את זאודו אייסו."

00:53:56:19 00:53:55:17

האדם שאל אותו, "מה הוא עשה לך?"

00:53:58:24 00:53:56:21

והוא ענה לו "הוא מביא אליי את נוקמי הדם שלי."

00:54:00:23 00:53:59:02

הנוצרי אמר לו "תן לי להשכין שלום ביניכם."

00:54:05:13 00:54:01:01

"לא ייתכן שהוא יעשה לך דבר כזה". והרוצח הסכים.

00:54:11:05 00:54:08:10

אחר כך סיפרו לי על העניין וכמה שמגלוץ' (זקנים מכובדים)

00:54:14:14 00:54:11:10

ביקשו ממני להגיע למפגש.

00:54:20:21 00:54:14:23

כשנפגשנו, שאלתי "מה עשיתי לך?" - איפה נפגשתם?

00:54:24:10 00:54:21:14

עם השמגלוץ' - זה היה בבית שלך או שלו?

00:54:28:01 00:54:24:14

זה היה במקום אחר שנבחר במיוחד. נפגשנו...

00:54:32:22 00:54:29:18

כל זה נכתב על ידי האדם שהפגיש בינינו.

00:54:33:19 00:54:33:03

אוקיי.

00:54:38:06 00:54:34:01

בפגישה שאלתי אותו "למה אתה רוצה לקצר את חיי?"

00:54:40:21 00:54:38:19

לא דיברתי איתו בתור מישהו עם סמכות משפטית,

00:54:43:02 00:54:40:24

אלא כמי שפונה

באמצעות שמגלוץ'

00:54:45:14 00:54:43:17

והוא אמר לי שהוא
באמת התכוון לרצוח אותי.

00:54:46:13 00:54:45:17
שאלתי אותו "מה עשיתי לך?"

00:54:48:20 00:54:46:15
והוא ענה "אתה שולח לבית שלי
את מבקשי הדם שלי."

00:54:53:00 00:54:48:24
מה הכוונה?
- קרובי המשפחה של האדם שהוא רצח.

00:54:56:02 00:54:53:05
הם מחפשים אותו
כדי לנקום את דם הנרצח,

00:54:59:01 00:54:56:06
והוא האשים אותי שאני
הבאתי אותם אליו.

00:55:01:03 00:54:59:24
שאלתי אותו,
"מי אמר לך דבר כזה?"

00:55:03:09 00:55:01:07
והוא אמר "אני לא יכול
לספר לך דבר כזה."

00:55:05:17 00:55:03:12
אמרתי "טוב, אם אתה
לא מוכן לספר..."

00:55:09:08 00:55:05:22
התחלתי לצפור ורציתי לתפוס אותו
עם ההמון ואז הוא דיבר.

00:55:13:13 00:55:09:18
מה זאת אומרת "התחלתי לצפור?"
- יש את ה"טרומבה" (סוג של חצוצרה)

00:55:16:02 00:55:13:15
וכשצופרים בה,
האנשים מתקהלים.

00:55:23:17 00:55:16:16

ואז הרגיעו את הרוחות
והוא סיפר, וכך הסיפור נגמר.

00:55:25:10 00:55:24:06
התפייסנו.

00:55:30:08 00:55:25:11
אחר כך הוא נשפט על הרצח
שהוא ביצע והוצא להורג.

00:55:41:08 00:55:32:04
אמרת לי שכשהיית בתפקיד המשפטי
היו מקרים של ריבים בין בעל ואישה.

00:55:43:23 00:55:41:11
יש סיפור יוצא דופן שאתה זוכר?

00:55:48:09 00:55:44:04
כשבעל ואישה היו רבים,
המדינה הייתה מתעדת את האירוע.

00:55:52:15 00:55:48:20
מה היו כותבים שם?
- מפנים את הזוג שרבו לערכאה שלנו,

00:55:56:23 00:55:52:23
כדי שיפגשו מישהו בכיר
משירות הציבור.

00:56:03:15 00:55:57:13
אז כשהיו לנשים בעיות וריבים
בחיי הנישואין, הן היו באות אלינו.

00:56:14:08 00:56:03:24
הכול היה צריך להיעשות
על פי החוק הנהוג בוורדה.

00:56:24:17 00:56:16:02
מה הכוונה?
- עשינו דין שווה בין הגבר והאישה.

00:56:27:23 00:56:24:21
תספר לי את הסיפור.
- בעל ואישה רבו.

00:56:31:14 00:56:28:02
אוקיי.
- היה להם רכוש ודאגנו לחלק אותו

00:56:32:22 00:56:31:18

באופן שווה ביניהם.

00:56:40:03 00:56:33:05
בשלב מסוים הגבר אמר שהבית שלו,
ואנחנו החלטנו שמגיע לה חצי מזה.

00:56:41:18 00:56:40:09
מה זאת אומרת, הבית שלו?

00:56:50:18 00:56:42:00
הוא אמר שזה שלו...
שזה שייך לו ולאשתו,

00:56:59:07 00:56:51:05
אבל הוא קיבל את הבית מאימא שלו
עוד לפני שהכיר את אשתו.

00:57:02:09 00:56:59:14
זאת הכוונה.
- אוקיי.

00:57:06:18 00:57:02:14
אז אחרי שסידרתי
את כל הפרטים...

00:57:13:21 00:57:07:05
הפקיד בוורדה לא בדק את הפרטים
ונתן את הרכוש לגבר.

00:57:21:22 00:57:14:16
כתבתי מכתב תלונה והפקיד נקנס
ב 300 ביר ופוטר מהעבודה שלו.

00:57:32:07 00:57:24:10
ככה פעלתי.
- יש עוד סיפורים כאלה שאתה זוכר?

00:57:35:09 00:57:33:01
אם תרצי, אני אספר.

00:57:44:08 00:57:35:19
איפה הייתה אשתך בזמן
שעשית את התפקיד שלך?

00:57:47:20 00:57:44:22
האם עזבת אותה בבית
כשהיו לך נסיעות ארוכות?

00:57:52:00 00:57:48:00
שאלה טובה,

אשתי הייתה בבית.

00:57:56:05 00:57:52:17
צריך לעשות את עבודות האדמה,
לחרוש וכו'.

00:58:00:24 00:57:57:09
אני הייתי הולך וחוזר.
- הייתה לך אדמה באותה תקופה?

00:58:09:24 00:58:01:03
כן. שילמתי עליה שכירות.
- אני צריכה שתסביר לי.

00:58:13:01 00:58:10:05
אחד מארבעה.
- מה הכוונה?

00:58:18:13 00:58:13:08
שלושה רבעים מההכנסה
היו הולכים אליי, ורבע לבעל הבית.

00:58:22:19 00:58:19:15
היו כאלה ששילמו אפילו חצי.
- אוקיי.

00:58:24:05 00:58:22:22
היו כאלה ששילמו אפילו חצי.

00:58:28:19 00:58:24:09
איך עשית את זה?
למשל, אם יש בעל בית...

00:58:34:06 00:58:28:22
תסביר לי איך למשל, לי אין
אדמה... לא הייתה לך אדמה...

00:58:38:11 00:58:34:13
תספר לי איך מצאת בעלים
של אדמה ואיך שכרת אותה ממנו.

00:58:39:20 00:58:38:16
שאלה מאוד יפה.

00:58:44:22 00:58:39:23
אני רוצה שתיזכר ולא
רק תספר לי. זה לדורות הבאים.

00:58:49:16 00:58:45:09
אני הולך אל אדם שיש לו

אדמות ואני מבקש ממנו.

00:58:54:13 00:58:49:22
הוא אומר לי איך לחרוש אותה
ואני מתמקח איתו.

00:58:57:14 00:58:54:18
אם הוא דורש חצי ואני חורש
אותה עבורו תמורת חצי,

00:59:00:23 00:58:58:06
אם הוא רוצה רבע או חמישית,
אני עושה כפי שסיכמנו.

00:59:03:18 00:59:01:07
וכך התנהלנו.
- אוקי."

00:59:06:14 00:59:04:02
אנחנו היינו חורשים
ונותנים לו את הכסף שלו.

00:59:12:07 00:59:06:15
הוא היה מרוויח את זה בלי להתאמץ.
- מתי אתם מעבירים את הכסף?

00:59:15:23 00:59:12:12
כשיש יבול אנחנו חורשים
ומעבירים את עונת הגשמים.

00:59:20:07 00:59:16:05
אנחנו קוצרים והוא בא
ולוקח את החלק שלו.

00:59:22:01 00:59:20:18
הוא בא לבדוק כמה יבול יש?

00:59:26:22 00:59:22:07
הוא בא רק כדי לקחת את האוכל,
אבל הוא לא חורש את האדמה.

00:59:29:08 00:59:27:14
הוא לוקח מהגידולים
שאנחנו גידלנו.

00:59:33:24 00:59:29:13
אם זו הייתי אני, הייתי
יכולה להחביא חצי מהיבול.

00:59:38:19 00:59:34:05

איך אפשר להחביא?
ואם אחר כך לא תהיה לי אדמה?

00:59:43:08 00:59:39:10
ואם מישהו יראה אותי, האם יהיה
מישהו אחר שייתן לי את האדמה שלו?

00:59:49:00 00:59:43:20
לאן אלך? ואם לא אמצא אדמה
לעבד, אני עלול למות מרעב.

00:59:51:20 00:59:49:10
אין דבר כזה להחביא.
לאן אפשר לברוח?

00:59:55:19 00:59:52:00
אז מתי האדם מגיע?

01:00:00:12 00:59:56:08
כשהאוכל מגיע, אחרי שיש יבול
ומחלקים את הכמויות.

01:00:04:03 01:00:00:20
הוא מביא את השקים
והחמורים שלו,

01:00:07:17 01:00:04:10
ואם אין לו, הוא מבקש
שנעמיס וניקח את היבול אליו.

01:00:11:16 01:00:07:22
הוא מעמיס ופורק
בבית שלו עם החמור שלו.

01:00:15:22 01:00:12:05
לא היו כאלה שהחביאו?
- אני לא יודע,

01:00:17:09 01:00:16:00
יכול להיות שהיו.

01:00:23:07 01:00:17:14
היו כאלה שטענו שהחביאו להם
היו מקרים שאנשים ביקשו מחילה.

01:00:26:02 01:00:24:07
כך זה היה.

01:00:33:03 01:00:27:11
אוקיי. אז בתקופה שעבדת,

היה לך פועל שחרש...

01:00:36:02 01:00:33:11

נכון.

- איך שילמת לפועל?

01:00:38:18 01:00:36:10

היה לו החלק שלו.

- איפה הוא לן?

01:00:42:17 01:00:39:03

שם. בבית.

הוא לן בבית.

01:00:46:14 01:00:43:19

ואם יש לו בית,

הוא ישן שם ובא לחרוש?

01:00:50:21 01:00:47:01

יש כל מיני הסדרים.

- תספר לי על הפועל החורש שלך.

01:00:55:19 01:00:51:01

מה?

- תספר לי מאיפה הבאת אותו.

01:01:01:10 01:00:56:00

היה לי קרוב משפחה שגר בשכנות

והחורש שלי עבד אצלו בבית.

01:01:07:15 01:01:01:15

הייתי מביא את הכסף שהרווחתי

מהיבול וממנו הייתי משלם לעובד,

01:01:10:04 01:01:08:10

הוא לא התנגד לזה.

01:01:13:08 01:01:10:13

גם בעל האדמה ידע את זה,

01:01:19:11 01:01:14:02

אבל לקחתי את מה שנשאר לי משם

והייתי משלם במקום אחר.

01:01:26:14 01:01:21:09

כמה זמן עבדת בשירות הציבור?

- בשירות הציבור עבדתי שמונה שנים.

01:01:30:16 01:01:26:20

- שמונה שנים?

עבדתי שמונה שנים בוורדה,

01:01:32:09 01:01:30:22

ונבחרתי באוורג'ה.

01:01:41:15 01:01:32:19

אחרי שנבחרתי באוורג'ה...
עבדתי שנתיים אחרי שנבחרתי,

01:01:44:03 01:01:41:23

ואז הצלחתי לעלות לארץ הזאת.

01:01:49:01 01:01:44:13

לפני שאנחנו מגיעים לשם,
אני רוצה לדעת אילו שינויים עשית

01:01:51:08 01:01:49:09

בתקופה שעבדת שם?

01:01:56:08 01:01:51:23

איך נסעתם ממקום למקום?
היו הבדלים?

01:01:59:11 01:01:56:21

לא היו הבדלים.
רכבנו על סוסים...

01:02:03:12 01:01:59:16

ברגל ובסוסים,
אבל בעיקר ברגל.

01:02:11:19 01:02:04:01

כשהייתי באוורג'ה נהגתי ללכת ברגל
עד וורדה ומשם ברכב. הגעתי ברכב.

01:02:16:17 01:02:14:08

כמה זמן לקחה הדרך...
מה?

01:02:19:21 01:02:16:21

כמה זמן לקח לך להגיע
למקום העבודה שלך?

01:02:21:18 01:02:20:00

זה היה קל מאוד,
זה היה קרוב מאוד.

01:02:24:23 01:02:22:10

זה לא לקח לי זמן.
- כשיצאת בבוקר מהבית...

01:02:26:20 01:02:25:10
מה?
- בבוקר...

01:02:30:01 01:02:27:09
כשהייתי יוצא בבוקר
הייתי מגיע כבר בשעה תשע,

01:02:34:15 01:02:30:19
לפי השעון האתיופי.

01:02:38:17 01:02:35:08
הייתי מגיע לעבודה בשעה תשע.
- אוקיי.

01:02:41:07 01:02:38:22
זו לא הייתה בעיה בכלל.
- אוקיי.

01:02:45:15 01:02:41:16
הדבר הקשה היה החשש
שירצחו אותי,

01:02:50:14 01:02:46:05
כי היו שאמרו שעשיתי להם משהו,
או שפגעתי בהם באיזושהי צורה,

01:02:53:13 01:02:50:19
והיה חשש שירצחו אותי.
היה ממש פחד.

01:02:57:14 01:02:54:00
אבל אלוהים שמר עליי
ועזר לי להגיע לארץ הזאת.

01:03:03:09 01:02:57:22
אוקיי. נחזור קצת אחורה.
אני רוצה לדעת על המנהגים והחוקים.

01:03:09:16 01:03:03:16
אחרי שאשתך איבדה
את הילד שלכם בלידה,

01:03:11:12 01:03:09:20
הלכת לאישה אחרת.

01:03:16:18 01:03:12:01
איך זה נעשה?
מה אומר החוק בעניין הזה?

01:03:18:22 01:03:16:24
זו שאלה מאוד טובה.

01:03:22:03 01:03:19:06
אני מופתע מהאופן שבו
העלית את הנושא הזה.

01:03:27:05 01:03:22:07
הילדונת הזאת הייתה
קוראת לי "אח יקר",

01:03:29:13 01:03:27:11
כי כך קראו לי המכרים שלי

01:03:35:16 01:03:29:18
היא אמרה לי "אלוהים
לא רוצה שאני אלד.

01:03:38:04 01:03:35:20
לך ללדת עם אישה אחרת.
אני לא אכעס."

01:03:41:12 01:03:39:09
בת כמה היא הייתה כשהיא
אמרה לך את הדברים האלה?

01:03:44:14 01:03:42:00
אני הייתי בן עשרים וחמש
או עשרים ושש,

01:03:46:17 01:03:45:00
כבר התקרבתי לשלושים.

01:03:50:18 01:03:46:22
ובת כמה היא הייתה?
- היא הייתה ילדה.

01:03:52:21 01:03:51:13
אוקיי.

01:03:56:24 01:03:53:01
היא אמרה את זה כמה פעמים,
ופגשתי את הבחורה השנייה במקרה.

01:03:59:13 01:03:57:11
היא הייתה אלמנה,
לא היה לה בעל,

01:04:00:24 01:03:59:18

אבל היה לה ילד אחד.

01:04:07:04 01:04:01:18
דיברתי איתה והיא אמרה לי
שאם זה מתאפשר, היא מוכנה.

01:04:08:12 01:04:07:09
וכך זה קרה.

01:04:15:23 01:04:09:17
זה קרה ובדיוק שלוש שנים
לאחר מכן הבאתי את הילד אל השנייה.

01:04:18:20 01:04:16:05
את הילד?
- כן. חטפתי אותו.

01:04:20:13 01:04:19:05
מה זה אומרת, "חטפתי אותו?"

01:04:22:02 01:04:20:16
לקחתי אותו מהאימא שלו.

01:04:25:24 01:04:22:08
האימא אישרה לך לקחת אותו?
- היא לא יכלה להגיע אליי.

01:04:29:11 01:04:26:03
ובאותם הימים לא שאלו
איפה הילד שלך...

01:04:31:09 01:04:29:15
לא כמו בארץ.

01:04:34:17 01:04:32:01
היא אמרה "שייקח אותו
אם הוא רוצה."

01:04:36:00 01:04:34:21
לקחתי אותו
והבאתי אותו אל ההיא,

01:04:38:11 01:04:36:06
היא חיבקה אותו
מיד וגידלה אותו.

01:04:44:10 01:04:39:02
הוא נולד בשנת 1963
(לפי הספירה האתיופית).

01:04:51:17 01:04:44:18
בשנת 69... בשנת 68 אמרתי לעצמי
שלא ייתכן שיהיה לי רק ילד אחד.

01:04:55:21 01:04:51:24
הלכתי אל זו שעזבתי
והיא נכנסה להריון.

01:05:02:03 01:04:55:22
האם הלכת לחיות עם האישה השנייה?
- עם ההיא?

01:05:03:22 01:05:02:11
כן.
- לא.

01:05:06:13 01:05:04:03
הלכתי אליה,
אבל לא כדי להישאר.

01:05:09:09 01:05:06:14
עזרת לה?
- עזרתי לה...

01:05:14:11 01:05:09:15
יש עוד הרבה סיפורים בהקשר הזה.

01:05:20:02 01:05:14:15
תספר לי מה היה נהוג לעשות.
- ההיא גרה רחוק,

01:05:22:23 01:05:20:24
וגם אם עזרתי לה,
לא יכולנו להסתדר.

01:05:27:04 01:05:23:01
פחדתי שבגלל ניסיון העבר היא
תעשה כמוני ותגנוב ממני את הילד,

01:05:31:18 01:05:27:12
ולכן לא נתתי לה
להתקרב אליו יותר מדי.

01:05:35:04 01:05:32:09
באחת הפעמים הסתכלתי
על הילד וזה עשה לי טוב,

01:05:37:13 01:05:35:12
ואז שאלתי את עצמי
אם עדיף להביא עוד ילד אחד.

01:05:39:22 01:05:37:19
הלכתי אליה יום אחד
והיא נכנסה להריון.

01:05:46:00 01:05:40:22
ואז בשנת 69 נולדה לנו בת.
- אוקיי.

01:05:50:12 01:05:46:11
אחרי שמלאו לה שלוש שנים,
לקחתי גם אותם.

01:05:55:02 01:05:50:21
היא לא פחדה שתיקח ממנה
את הילדים שלה?

01:05:57:01 01:05:55:05
היא עבדה...
היא עבדה...

01:05:59:03 01:05:57:06
ובנוסף לכך, אביה היה אדם עשיר.

01:06:04:18 01:05:59:14
את זוכרת שסיפרתי לך על העשיר
שהיו לו נכסים ועסק של פחחות.

01:06:10:05 01:06:05:05
אל תתייחסי לפחחות כמו היום,
בזמנו זה היה מקצוע מאוד מבוקש.

01:06:11:23 01:06:10:06
אוקיי.
- כך זה היה.

01:06:15:12 01:06:12:06
אבל הילדה הייתה...

01:06:18:01 01:06:15:24
ואז לקחתי אותה והבאתי
אותה אל האישה הזאת.

01:06:20:23 01:06:18:06
אבא שלה לא אמר לך שום דבר
על זה שלקחת לה את הילדים?

01:06:24:01 01:06:21:18
הוא לא אמר לי שום דבר...
הוא אפילו קירב אותי אליו.

01:06:28:01 01:06:24:12
הוא אמר לי שאם היא תצטרך
משהו, הוא ייתן לה בעצמו,

01:06:30:21 01:06:28:04
ושאני אמשיך בעבודה הממשלתית שלי.
- אוקיי.

01:06:32:12 01:06:31:07
ככה חיינו...

01:06:35:07 01:06:32:22
איך הילדים הסתדרו בסביבה החדשה
אחרי שניתקת אותם מהאימא?

01:06:36:22 01:06:35:13
הם הסתגלו מהר מאוד.

01:06:41:02 01:06:37:02
ואחר כך, כשהגענו לפה,
היא באה דרך סודן...

01:06:42:07 01:06:41:08
רגע, אל תדלג.

01:06:49:17 01:06:42:10
איך טיפלת בילדים ומה לימדת אותם
אחרי שחטפת אותם מהאימא שלהם?

01:06:54:17 01:06:49:21
היא טיפלה בהם כמו אימא.
- מה זאת אומרת "כמו אימא"?

01:06:59:02 01:06:54:21
מבחינתם היא הייתה אימא שלהם.
הם הסתגלו אליה,

01:07:03:22 01:07:00:09
הם קראו לה אימא.

01:07:07:08 01:07:04:15
זה בטח לא קרה מיד,
הם היו צריכים להתרגל...

01:07:09:03 01:07:07:12
זה קרה עם הזמן.

01:07:14:16 01:07:09:17
קודם כל יש את החשש בכל פעם

שהזהירה אותם לא לעשות שטויות.

01:07:16:06 01:07:15:10
אוקיי.

01:07:21:15 01:07:16:10
וחוץ מזה היה להם אוכל
לאכול ומקום לישון בו.

01:07:23:16 01:07:21:24
אוקיי.
- וכך הם התרגלו.

01:07:27:14 01:07:23:20
ואחר כך, כשבאנו לארץ, היא
הביאה אותם דרך סודן.

01:07:31:05 01:07:28:04
היא זכתה לחתן אותם
ולראות אותם מקימים משפחה.

01:07:36:24 01:07:32:17
כך זה היה שם,
אבל פה אף אחד לא יעשה את זה.

01:07:40:18 01:07:38:04
לכן אני מבקשת
שתסביר לי בפירוט.

01:07:47:15 01:07:42:04
הבאת אליה שני ילדים...
אשתך קיבלה אותם?

01:07:51:14 01:07:47:24
כן. יפה מאוד.
- ומתי היא ילדה ילד משלה?

01:07:53:05 01:07:51:20
היא?
- כן.

01:07:58:24 01:07:54:08
האישה ההיא ילדה בשנת 69,
והשנייה בשנת 70.

01:08:00:19 01:07:59:03
כעבור שנה?
- כן.

01:08:07:18 01:08:01:18

כשלא הצלחתם להיכנס להריון,
האם היה טיפול תרופתי?

01:08:10:16 01:08:07:22
או אולי תרופות סבתא?
- זו שאלה טובה מאוד.

01:08:13:15 01:08:10:20
מה ניסיתם?
- ניסינו הכול, אך זה לא הצליח.

01:08:18:15 01:08:13:21
מה ניסיתם?
- יש מקום בשם "מהללה" שעזר לנו,

01:08:20:07 01:08:18:19
זה נמצא ב"גנתבה".

01:08:24:02 01:08:20:17
הלכתי לגנתבה
ומצאתי אדם אחד...

01:08:29:17 01:08:24:15
מה זה המהללה?
- יש מקום שהולכים אליו להתפלל.

01:08:32:24 01:08:30:03
באחד הלילות קיבלתי
הוראות מאלוהים בחלום.

01:08:39:05 01:08:33:19
ישנתי שם,
היינו מספר אנשים.

01:08:40:22 01:08:39:09
התרחצנו, צמנו והתפללנו.

01:08:43:13 01:08:41:11
בחלום מישהו בא והכניס
כוס זכוכית לכיס שלי.

01:08:47:22 01:08:44:09
היו שם אנשי דת והם אמרו לנו לספר
את החלומות שלנו בבוקר שלמחרת.

01:08:50:11 01:08:48:08
סיפרתי להם את החלום שלי.

01:08:53:12 01:08:50:18
והם אמרו לי "אלוהים יקבל את

תפילותיך ואתה תקבל את מבוקשיך."

01:08:59:07 01:08:55:20
הלכת למהללה עם אשתך או לבד?
- הלכנו יחד...

01:09:01:19 01:09:00:08
ואז הילד נולד.

01:09:04:13 01:09:02:10
היא נהגה לומר שגנתבה
נתן לה את הילד.

01:09:08:17 01:09:04:23
היא קראה לו ארר.
- אוקיי.

01:09:11:01 01:09:09:12
ואז הוא גדל,

01:09:16:05 01:09:11:10
ואחר כך התעסקתי
בתפקיד שלי.

01:09:19:15 01:09:17:07
לא הצלחנו להביא עוד ילדים.

01:09:22:20 01:09:19:19
מתוך שניים עשר רק שניים שרדו.
- מתו לכם גם אחר כך?

01:09:26:12 01:09:24:04
כן. מתו לנו
גם בסודן ואפילו פה.

01:09:35:21 01:09:27:21
בארץ מת לי אחד
והייתי עצוב מאוד.

01:09:39:05 01:09:36:08
אנשים לא הבינו
למה זה היה לי כל כך קשה.

01:09:46:07 01:09:39:23
הייתה מנהלת בשם אביבה
והיא הביאה מישהו שדיבר איתי.

01:09:49:21 01:09:46:17
שאלה, מה קרה לו?
למה הוא כל כך עצוב?

01:09:54:16 01:09:50:07
אנשים מתיים
ולפעמים אלוהים לוקח אותם.

01:09:59:19 01:09:55:17
אמרתי לה שאני כבר רגיל לזה
שתינוקות מתיים,

01:10:04:15 01:10:00:09
אבל אני רוצה עוד ילד
ושאני שוקל להיפרד מאשתי.

01:10:08:15 01:10:05:04
היא הופתעה ואמרה לי
שהיא תדבר עם הרופאים.

01:10:14:09 01:10:09:03
ואז הרופאים אמרו שהיא ילדה יותר
מדי ושהיא לא יכולה ללדת יותר.

01:10:23:09 01:10:14:22
וכשאמרתי שאני מתכוון
להיפרד מאשתי כדי להביא ילד,

01:10:25:20 01:10:23:15
היא הזדעקה
ואמרה שהיא תבקש מהם.

01:10:30:15 01:10:26:00
אמרתי לעצמי "איך היא
תבקש ילד? היא אלוהים?"

01:10:34:12 01:10:31:01
אחרי זמן מה אמרו לה,
תביאי את זכריה בדחיפות.

01:10:38:01 01:10:34:21
הלכתי והם אמרו לי, "אנחנו
ניתן לך ילד אחד."

01:10:42:15 01:10:38:18
ואז היא אמרה לי שהרופאים
אישרו לי ילד אחד.

01:10:48:02 01:10:44:05
אמרתי לעצמי "האנשים
בארץ הזאת השתגעו לגמרי."

01:10:53:04 01:10:48:10

"הם חושבים שהם אלוהים?"

01:11:02:21 01:10:53:11
אחר כך הם הגיעו איתה ועם תינוק
שנולד חמישה ימים מוקדם מדי.

01:11:10:00 01:11:04:14
הם שמרו על ההיריון?
- הם שמרו וטיפלו בו ממש יפה.

01:11:14:19 01:11:10:07
הוא נולד...
- מה הם אמרו שהייתה הבעיה?

01:11:20:08 01:11:15:10
הם אמרו שהיא ילדה יותר מדי
ושהיא לא יכולה ללדת יותר,

01:11:24:02 01:11:20:18
אבל אחרי שהיא ביקשה,
הם הבטיחו לעזור לנו עם ילד אחד.

01:11:27:12 01:11:24:20
הילד נולד והיה מקום
שנקרא "טיפת חלב".

01:11:32:12 01:11:28:13
הם טיפלו בילד
ועשו לו בדיקות.

01:11:40:22 01:11:32:20
הם שאלו אותה "איך אתם ישנים?
אתם ישנים על המיטה הזאת?"

01:11:43:04 01:11:41:01
היא אמרה להם שכן.

01:11:46:16 01:11:44:03
הם ביקשו לראות את המיטה
והיא הראתה להם.

01:11:49:19 01:11:46:20
הם שאלו "עושים ביחד?" אמרנו
להם שכן והם אמרו "אסור!"

01:11:53:18 01:11:49:21
היא אמרה להם שהיא רוצה ללדת עוד
והם אמרו לה שזאת האחריות שלה.

01:11:57:03 01:11:53:22

אחר כך לקחו אותה ונתנו
לה משהו ומאותו רגע הכול נגמר.

01:11:58:15 01:11:57:07
היא לא ילדה יותר.

01:12:01:09 01:11:58:21
היא אמרה שנתנו
לה לבלוע כדור מסוים.

01:12:04:03 01:12:02:08
וככה נשארנו יחד.

01:12:10:11 01:12:06:03
אבל ילדתם פה ילד מאז שהגעתם,
- הם נתנו לי ילד אחד כפי שהבטיחו.

01:12:17:19 01:12:14:01
אני אחזיר אותך
עוד קצת אחורה.

01:12:22:04 01:12:18:17
אתה גרת בהרבה מקומות בתור ילד.

01:12:28:03 01:12:23:18
מה חשבת על זה?

01:12:33:23 01:12:28:20
החלטת לעבור על דעת עצמך
או שאמרו לך?

01:12:37:10 01:12:34:00
הרי לא נשארתי במקום אחד
כמו יתר הילדים.

01:12:44:23 01:12:37:13
כשהייתי אצל אימא שלי, היא התחתנה
עם גבר אחר ואחי לקח אותי.

01:12:47:18 01:12:45:14
אחרי שהוא לקח אותי,
לא עזבתי אותו.

01:12:50:02 01:12:48:11
הייתי אצלו תשע שנים.

01:12:53:00 01:12:50:16
רק בשנה השביעית ראיתי
את אימא שלי שוב.

01:12:56:01 01:12:53:11
אחרי שבע השנים האלה,
אבא שלי נפטר.

01:12:58:12 01:12:56:18
הוא נפטר ב-1947.

01:13:06:05 01:12:59:11
ואז אימא שלי באה להלוויה,
ואחר כך היא לקחה אותי איתה.

01:13:09:17 01:13:06:18
איך הרגשת כשלא ראית אותה
במשך שבע שנים?

01:13:13:23 01:13:09:24
התגעגעת אליה,
אבל חששתי מאחי.

01:13:18:13 01:13:14:22
עכשיו אני חושב
על זה שהוא לא ידע.

01:13:21:02 01:13:18:24
יכול להיות שהוא היה לוקח
אותי לבקר שם.

01:13:23:21 01:13:21:15
התגעגעת אליה כל הזמן
ובגלל זה הייתי רזה.

01:13:32:20 01:13:24:09
אחר כך הלכתי אליה...
כפי שאמרתי לך,

01:13:38:12 01:13:32:24
כדי להתחתן.
- נתקדם בסיפור.

01:13:51:03 01:13:39:19
כשהיית בתפקיד, היו אנשים שרצו
לעלות לישראל ואתה נתת להם מחסה.

01:13:54:17 01:13:51:09
תספר לי על זה.
- זו שאלה טובה.

01:14:01:11 01:13:55:10
כשהקהילה שלנו עלתה,
זה נעשה בסתר.

01:14:04:23 01:14:01:14
היו כאלה שנתפסו ונענשו במלקות
ואפילו בתלייה.

01:14:12:22 01:14:05:05
אז לא דיברנו על זה בגלוי
אלא בסתר, כי גם אני חששתי לחיי.

01:14:17:20 01:14:13:04
אם היו יודעים שאני מבצע את הדברים
האלה כשאני בתפקיד, הייתי נתפס,

01:14:21:18 01:14:18:04
כי הייתי בתפקיד ממשלתי.

01:14:26:00 01:14:22:13
בזמן הזה היו יחידים
שיצאו בהיחבא.

01:14:35:16 01:14:26:12
כשהם ברחו... כן,
כשהם ברחו היו כאלה שנתפסו.

01:14:39:04 01:14:35:17
למשל, צגייה מגוס
אבא של רטה מגוס.

01:14:43:19 01:14:39:18
הם נתפסו ונאסרו ב"דבת" ואפילו
רצו להוציא אותם להורג בתלייה.

01:14:46:24 01:14:44:10
באותם הימים
כל היהודים פחדו.

01:14:52:16 01:14:47:10
הם נתפסו כשאתה היית בתפקיד?
- כן.

01:14:56:01 01:14:53:03
אנשים חששו מאוד
באותם הימים.

01:15:00:07 01:14:56:02
אנשים התחילו להגיד שצריך לתלות
את כל היהודים באזור אזורג'ה.

01:15:04:24 01:15:00:19
כשאמרו את הדברים האלה,

היה אדם יהודי בשם מולאו ממו,

01:15:08:00 01:15:05:03
שהיה שופט ובקיא בחוק,

01:15:10:13 01:15:08:23
הוא עדיין בחיים
והוא גם ברמלה,

01:15:19:06 01:15:10:20
הוא אמר "אדוני, אני לא חושב
שהקהילה שלנו תחצה את הים

01:15:22:23 01:15:19:13
ותלך במדבר,

01:15:25:15 01:15:23:02
מי שעושה את זה
לא באמת יודע מה שקורה.

01:15:32:22 01:15:26:08
אני מציע שנחשוב איך מתקדמים
עם הבעיה ובאים לקראת האנשים

01:15:36:16 01:15:33:02
כדי לשחרר את האסירים,
ונעשה לקהילה הסברה בנושא.

01:15:41:09 01:15:37:11
האיש הממונה הסכים.

01:15:45:01 01:15:41:19
בכנות, יש לממשלה האתיופית
הרבה חסרונות.

01:15:49:03 01:15:46:00
הם יכלו לאסור אנשים
ואז להלקות או להרוג אותם,

01:16:01:04 01:15:49:14
אבל הוא אמר תאסוף את היהודים
שנמצאים באזורג'ה במקום מסוים,

01:16:03:18 01:16:01:08
ותבקשו את שחרור האסורים.

01:16:07:11 01:16:03:24
הוא הסכים והלך לדבר
עם כל הנכבדים באזור.

01:16:12:22 01:16:08:09
והאסיפה התקיימה בגדבייה.
- אוקיי.

01:16:18:23 01:16:13:12
כשאמרו לאנשים להתכנס,
הוא חשש שאולי טומנים לנו מלכודת

01:16:20:21 01:16:19:03
ורוצים לרצוח את כולנו,

01:16:28:02 01:16:21:17
אבל כדי שהאסירים לא ייפגעו
התאספו מעט אנשים.

01:16:34:05 01:16:28:07
היה אדם בשם מקונן, שנפטר
לאחרונה בנס ציונה.

01:16:38:00 01:16:34:09
היה לכנס את האנשים.

01:16:42:08 01:16:38:03
באזור אחד
היה קצין צבא בשם טדסה,

01:16:47:04 01:16:42:19
בטדה היה ברהנה אקלה
בטדה וורדה,

01:16:48:20 01:16:47:05
היו עוד כל מיני...

01:16:50:07 01:16:48:23
מאצלנו באוורג'ה,

01:16:54:22 01:16:50:18
כולנו קיבלנו
הוראה להגיע לאסיפה.

01:17:00:06 01:16:56:00
כשהלכנו לשם פגשנו
בחור צעיר בשם בלטה מהרי,

01:17:02:09 01:17:00:11
שהלך לסודן וחזר משם.

01:17:09:00 01:17:03:01
הביאו גם אותו למפגש
כדי שידבר עם הקהלה.

01:17:17:05 01:17:09:03
התאספנו שם וקצין אחד בשם טדסה
אמר לנו, "למה אתם נטרפים

01:17:19:21 01:17:17:11
על ידי חיות הטרף?"

01:17:26:00 01:17:20:09
בחור צעיר אחד הצביע
ואמר "אין לנו אדמות."

01:17:29:01 01:17:26:03
הקצין שאל "עדיין
אין לכם אדמות?"

01:17:34:11 01:17:29:14
והבחור אמר, "הם נותנים
לנו אדמה מלאת אבנים,

01:17:36:12 01:17:34:15
ששום דבר גדל בה.

01:17:38:18 01:17:36:17
היינו רוצים
להיכנס מעט פנימה,

01:17:40:11 01:17:39:01
שם האדמה טובה יותר"

01:17:45:19 01:17:41:02
אחר כך הבחור שחזר מסודן
סיפר כמה קשה הדרך,

01:17:49:04 01:17:45:24
ועל הסבל
של בני הקהילה בסודן.

01:17:50:22 01:17:49:08
הרי היו כאלה
שהצליחו לברוח...

01:17:53:08 01:17:51:00
הוא סיפר על החיים שלהם שם.

01:18:00:01 01:17:55:20
הוא אמר "ההורים שלנו
דיברו תמיד על ירושלים,

01:18:02:03 01:18:00:15

ויצאתי לסודן כדי להגיע
לירושלים, ולא הצלחתי.

01:18:03:08 01:18:02:10
האנשים מתים מרעב.

01:18:06:01 01:18:03:13
חלקם אפילו אוכלים
את ארבה המדבר.

01:18:11:13 01:18:06:08
באותו רגע אדם בשם מגוס יצחק,
שהיה איש מאוד חזק,

01:18:14:08 01:18:12:06
התעצבן עליו ואמר לו
שאנשים מהקהילה שלנו

01:18:16:08 01:18:14:18
אף פעם לא יאכלו
את ארבה המדבר.

01:18:18:18 01:18:16:15
היו שם צעקות
וכמעט התפתח ריב,

01:18:21:01 01:18:18:24
ואז אדון מולאו
חיבק את שניהם.

01:18:28:04 01:18:21:08
אחרי כל הדברים האלה
קראו לאדון ברהנה אקלה לדבר,

01:18:30:09 01:18:28:07
כי הוא בא מאזור ווזבה,
שם יש לא מעט אנשים,

01:18:32:07 01:18:30:17
והוא יצטרך להעביר
להם את המסר.

01:18:36:14 01:18:34:11
הוא התחיל לדבר ו...

01:18:40:03 01:18:36:23
עדיף שאני אעצור פה.
- תמשיך, זו ממש היסטוריה.

01:18:43:20 01:18:41:23

תמשיך, דיברנו על האסיפה.

01:18:47:20 01:18:44:02
באותו הזמן אדון אקלה,
שהיה אדם מאוד מכובד,

01:18:55:13 01:18:47:24
אמר "פלאשה... פלאשה
נמכרים עבור פרוטות.

01:18:58:20 01:18:56:07
עבור פרוטות..."

01:19:02:23 01:19:00:10
קיילה אחד (כינאי גנאי ליהודים)
מכר להבים,

01:19:05:03 01:19:03:02
ואחר כך הגיע
כדי לבקש רחמים.

01:19:08:17 01:19:06:04
הוא רצה להרוויח כסף ונאסר.

01:19:13:03 01:19:10:03
איך אתם מסוגלים למכור להבים?
ממתי מותר לעשות דבר כזה?

01:19:16:16 01:19:14:20
מאיפה הבאתם את המנהג הזה?

01:19:27:22 01:19:17:05
ואז הוא אמר שאם ישראל
תקום, עצמותיו יישחקו.

01:19:31:18 01:19:30:17
הציבור היה שם...

01:19:35:09 01:19:32:20
"אם ישראל תקום,
העצמות שלי יישחקו."

01:19:37:10 01:19:35:24
הוא סיים את דבריו.

01:19:44:15 01:19:38:20
אחריו דיבר ראש המחוז...
- מה הייתה כוונתו?

01:19:51:10 01:19:44:19

הוא אמר, "כל מי שמתכנן לחמוק מהמדינה דרך ההרים יישב פה בשקט,

01:19:54:08 01:19:51:11
כי אם תיתפסו, אתם תיכנסו למאסר."

01:19:58:04 01:19:54:20
והוא הורה שבכל אזור
נבחר אחראים וכך עשינו.

01:20:03:11 01:19:59:09
האנשים נבחרו
והתחילו להתארגן.

01:20:08:05 01:20:03:24
אני הגעתי לאמבה
גיורגיס ברכב מדבת.

01:20:14:03 01:20:08:23
כשהגעתי לשם ראיתי את הילדים
של האחים והאחיות שלי

01:20:16:03 01:20:14:07
מתארגנים ללכת לכיוון סודן.
- אוקיי.

01:20:23:01 01:20:17:09
ואז עברה בי המחשבה
להציל אותם מהמסע.

01:20:26:11 01:20:23:11
אמרתי לעצמי שאם אלוה
אותם למקום היציאה,

01:20:28:10 01:20:26:16
הם עלולים להיתפס והם
יוצאו להורג בתלייה.

01:20:30:03 01:20:28:14
ניסיתי לעצור אותם.

01:20:32:14 01:20:30:10
לקחתי לאחד את הצידה לדרך.

01:20:39:18 01:20:32:22
אחד מהם עמד מול הרכב שלי ואמר לי,
"אני אפילו מוכן שתדרוס אותי."

01:20:41:17 01:20:40:00
אמרתי לו שיזוז מהדרך...

01:20:45:01 01:20:41:23
בלילה קבוצה של שלושים איש
חמקה ויצאה לדרך.

01:20:54:06 01:20:46:10
מה שאני רוצה לומר הוא שאדון מקונן,
שאמר לנו לבחור בחורים בכל האזורים,

01:20:56:21 01:20:54:17
שאל אותי מה עושים.

01:21:00:19 01:20:57:06
אמרתי לו שיחכה, כי יש לי רעיון.
נעקוב אחריהם אחרי שהם יצאו.

01:21:04:19 01:21:02:10
חיכינו עד הלילה

01:21:09:00 01:21:05:06
ידענו מתי הם יוצאים,
כי שלחנו אחריהם מרגל.

01:21:11:10 01:21:09:15
אחת מהם הייתה ימרות טדסה,

01:21:13:12 01:21:11:22
את מכירה אותה?
- לא.

01:21:16:05 01:21:13:17
את לא מכירה אותה?
היא עבדה ברדיו...

01:21:18:21 01:21:16:14
אוקיי.
- היא עבדה שם.

01:21:28:13 01:21:19:06
אחר כך הלכתי לשם מהמשרד שלי,
ושאלתי אם הגיעו אנשים מאזור דמביה

01:21:31:12 01:21:28:20
שרוצים לצאת
אל מחוץ לגבולות המדינה.

01:21:33:04 01:21:31:18
אמרתי לו שישגיח על השערים.

01:21:36:01 01:21:33:18

הוא שאל אותי איך אני
רוצה שהוא ישגיח.

01:21:39:22 01:21:36:08
ביקשתי ממנו שיעשה שם
סימנים והוא סירב.

01:21:41:18 01:21:40:00
ביקשתי ממנו שוב והוא סירב.

01:21:44:00 01:21:42:02
היה שם שוטר תיגרי אחד
שאהב אותי והוא אמר לו,

01:21:47:10 01:21:44:06
"אדון זאודו הוא איש ידוע,
תעשה מה שהוא מבקש ממך."

01:21:51:04 01:21:47:20
הוא השתכנע ועשה שם סימן,
ואחר כך הלכתי לכפר סמוך,

01:21:57:02 01:21:52:08
ישנתי בכפר ובבוקר הלכנו
לראות אם קרה משהו בלילה.

01:22:00:14 01:21:57:18
עברתי ליד המשרד
ושוטר אחד קרא לי,

01:22:06:12 01:22:01:13
ואז הוא שאל אותי אם אני
ליוויתי את כל האנשים האלה.

01:22:10:16 01:22:07:10
שאלתי אותו מי הלך,
והוא אמר לי שטספיה.

01:22:14:17 01:22:10:23
טספיה גדל איתי.

01:22:17:14 01:22:14:24
הוא היה חרש ברזל והוא ידע
גם לייצר רובים.

01:22:25:12 01:22:17:21
שאלתי אותו אם הוא נתן לו ללכת
והוא אמר שאני אפשרתי לו ללכת...

01:22:29:18 01:22:26:00

ואז הוא התקשר לוורדה.
- אוקיי.

01:22:38:05 01:22:29:24
הייתה חיילת אחת שנעדרה והם
הוציאו הוראה לבדוק אצלה בבית.

01:22:41:09 01:22:39:07
השוטר אמר להם: זאודו נמצא כאן.
האם לקרוא לו?

01:22:45:09 01:22:41:16
והם אמרו שאני אתעד את הבדיקה.

01:22:49:22 01:22:45:22
כשהלכנו, ראינו שלושים אלף ביר
מונחים על השולחן.

01:22:55:24 01:22:51:03
הכסף כנראה נשכח שם,
אבל אף אחד לא היה שם.

01:22:59:04 01:22:56:03
כנראה שהיו שם
שלושים ושלושה אלף...

01:23:02:07 01:22:59:09
ככה סייענו לאנשים לצאת אבל לא
סיפרנו לאף אחד שאנחנו עושים זאת,

01:23:03:23 01:23:02:12
כי יכולנו להיתפס.

01:23:06:15 01:23:04:03
הכול נעשה בסתר,
בלי לדבר יותר מדי.

01:23:09:02 01:23:06:24
ככה עזרנו להם לצאת.

01:23:14:09 01:23:12:09
היית בסכנת מוות.

01:23:16:08 01:23:14:14
נכון. זה מפחיד מאוד.

01:23:19:17 01:23:17:09
ואם הייתי נתפס,
לא הייתה לי דרך להימלט.

01:23:24:09 01:23:19:21
מדהים שהצלחתי לעשות את כל זה
ולהגיע לארץ בלי להיתפס.

01:23:26:12 01:23:24:13
באמת. סיפור ההגעה
שלי לארץ מדהים.

01:23:28:09 01:23:26:17
איך הצלחתי לעשות את זה.

01:23:32:22 01:23:28:16
הייתה פעם שהקיפו אותנו
בעונת החורף...

01:23:37:17 01:23:33:24
באותה השנה... תאמיני לי,
הסיפור שלי הוא ארוך...

01:23:43:12 01:23:37:21
תספר לנו.
- לא עברה שנה ובחודש אדר הם חזרו.

01:23:45:24 01:23:43:22
הם באו וביקשו שיעירו אותי.

01:23:53:03 01:23:46:22
הם עשו את זה כי יהודי וולקיית
וטגדה הכירו את המסלול לסודן.

01:23:56:07 01:23:53:10
האנשים שלנו מווגרה
לא ידעו שום דבר.

01:23:59:01 01:23:56:11
היו רווקים שהבריחו את הגבול
מפחד מהאיהפה (צבא המורדים).

01:24:01:09 01:23:59:10
כאלה שבאו מהלימודים...

01:24:06:02 01:24:03:06
התחילו לדבר על זה שגם
מאצלנו אנשים יגויסו לצבא.

01:24:10:06 01:24:06:08
אמרו שאם מגונדר לא יצאו לדרך
לפני האנשים מוולקיית,

01:24:12:01 01:24:10:14

זו הייתה תקופה קשה מאוד.

01:24:14:08 01:24:12:17
כשהם הגיעו לשם...

01:24:17:04 01:24:15:04
אחרי שהאנשים מוולקייט
ומטגדייה כבר הלכו,

01:24:19:11 01:24:17:13
חיפשו מישהו שידרבן
את האנשים לצאת.

01:24:24:00 01:24:19:18
בחרו בגדם מנגיסטו

01:24:26:10 01:24:24:07
הגדם הזה נהג לארגן
ולשלוח קבוצות.

01:24:29:10 01:24:26:21
כשביקשו ממנו ללכת
לסודן הוא סירב.

01:24:36:07 01:24:30:04
כששאלו אותו למה הוא מסרב, הוא אמר,
"תכניסו אותי לעבוד איתכם בתשלום."

01:24:40:11 01:24:38:03
הוא אף פעם לא עבד
בתחום הזה בעבר,

01:24:44:10 01:24:41:11
הוא ביקש מהם להיכנס כעובד
והם הבטיחו לו שכך יהיה.

01:24:47:14 01:24:44:19
הוא ביקש אדם שיעבוד איתו
וציוותו לו את טספאי יאלו.

01:24:49:13 01:24:47:18
הוא היה מאלה שהלכו איתנו.

01:24:57:13 01:24:49:16
ביום ראשון חזרתי הביתה
אחרי העבודה באוורג'ה,

01:25:08:04 01:24:58:20
ובאותו הערב המורדים נכנסו
לשם והרגו אנשים באוורג'ה.

01:25:11:03 01:25:09:06
באותו יום יכולתי להיות
בין הקורבנות.

01:25:14:21 01:25:11:09
איך?
- הם רצחו אנשים באוורג'ה.

01:25:18:13 01:25:15:09
למי אתה מתכוון?
- הלוחמים.

01:25:21:13 01:25:18:19
אוקיי.
- הם נכנסו לעיר והרגו אנשים.

01:25:26:05 01:25:21:24
למה אתה מתכוון, "נכנסו"?
- המלחמה הגיעה לשם.

01:25:28:06 01:25:26:08
התחילו יריות.
- אוקיי.

01:25:30:22 01:25:28:16
היו יריות במשך כל הלילה
והרבה אנשים מתו.

01:25:33:22 01:25:31:08
באמצע כל זה...
את מכירה את עזרא ממו?

01:25:37:20 01:25:34:02
כן.
- עזרא נפצע ביד באותה לחימה,

01:25:44:21 01:25:39:20
הצטערנו מאוד כששמענו
את ההודעה על הלחימה.

01:25:52:24 01:25:45:17
אח של עזרא ממו נהרג וכשהלכתי
ללוויה שמעתי שמועות.

01:25:59:13 01:25:53:16
רגע, מתי שמעת שהעיר הותקפה?
- מיד.

01:26:02:17 01:26:00:03

שמענו על התקיפה ועל
מותו של הבחור שנהרג,

01:26:05:15 01:26:03:00
האח של עזרא ומולה ממו.

01:26:08:24 01:26:06:04
כשהוא מת...
קראו לו באנתה.

01:26:14:04 01:26:09:10
הלכנו ללוויה... העיר
הרי הותקפה והוא היה תושב שם.

01:26:17:19 01:26:14:18
וכשהלכנו ללוויה
הם הגיעו, גדם וטספייה.

01:26:22:01 01:26:18:02
איך הגבת כשסיפרו לך שהמשרד
שלך נפגע והעיר הותקפה?

01:26:25:06 01:26:22:07
מה יכולתי לעשות?
לא יכולתי לעשות שום דבר.

01:26:32:18 01:26:25:10
אלה היו משרדי הממשלה.

01:26:36:22 01:26:33:14
היו שם הרבה תחנות משטרה
ומשרדים אחרים שנפגעו.

01:26:44:06 01:26:37:15
כשהם הגיעו, הלכתי לפגוש
אותם במקום מסתור.

01:26:49:21 01:26:45:24
באותם הימים גדם היה
מבוקש ע"י הממשל.

01:26:57:11 01:26:50:21
כשפגשתי אותם, אמרתי להם שהיהודים
מוולקייט ומטגדייה הלכו.

01:27:00:07 01:26:58:06
ומאחר שהגיע תורם
של היהודים בגונדר,

01:27:02:06 01:27:00:13

קיבלנו הוראה להכין
את האנשים לצאת לדרך.

01:27:04:20 01:27:02:18
אמרתי לגדם שאם הוא ייצא
לדרך, הציבור ישתכנע.

01:27:11:16 01:27:05:23
הוא אמר לי, "אתם תגרמו למותי
ע"י המשטר או ע"י המורדים.

01:27:13:19 01:27:12:06
מה אתם רוצים שאני אעשה?"

01:27:15:19 01:27:14:01
אמרתי לו שהוא לא יישאר
בסודן אפילו יום אחד.

01:27:20:11 01:27:15:22
אתה רצית לצאת?
- זה מה שאמרתי לו.

01:27:28:05 01:27:21:08
אבל הוא פחד להיתפס ואני
אמרתי לו שברגע שיגיע לסודן,

01:27:29:24 01:27:28:12
לא יהיה לו ממש לחשוש.

01:27:32:07 01:27:30:08
אחר כך ביקשתי מהם שיתנו
לי חודש להתארגן.

01:27:39:19 01:27:33:10
בחודש הזה מכרתי את כל תכולת הבית
מבלי לעזוב את המשרד.

01:27:46:24 01:27:42:18
איך מכרת את הציוד? השכנים...
- זו שאלה טובה מאוד.

01:27:50:24 01:27:48:22
היה נוצרי אחד שמאוד אהבתי,

01:27:56:11 01:27:51:20
הלכתי אליו והנחתי מולו
את האקדח שלי וביקשתי ממנו עזרה.

01:27:58:11 01:27:57:01
הוא שאל אותי מה קרה

01:28:02:03 01:27:59:13
ואמרתי לו שגם המורדים
וגם השלטון רוצים להרוג אותי,

01:28:06:19 01:28:02:16
ושאני רוצה לברוח למדינה אחרת
ושייקח או יקנה ממני את הרכוש שלי.

01:28:08:23 01:28:07:07
הוא בכה.

01:28:13:03 01:28:09:02
קראו לו ליג'לם טשומה.

01:28:16:20 01:28:13:08
הוא שאל אותי אם יש לי
אישורים ומסמכים על הבית,

01:28:19:17 01:28:17:08
אמרתי לו שכן והוא נתן לי
כסף על הכול.

01:28:23:02 01:28:20:14
הוא אמר לי שהוא ייקח
את הרכוש רק ביום שאני אלך.

01:28:26:19 01:28:23:12
לא חששת שהוא ילשין?
- בטח.

01:28:30:04 01:28:28:00
זה עבר לך בראש?
- כן.

01:28:32:20 01:28:30:19
הנחתי מולו את האקדח שלי
ושמתי את חיי בידי.

01:28:39:11 01:28:33:00
אחרי שסיימנו עם זה,
מכרתי חלק מהרכוש.

01:28:45:21 01:28:41:00
ובדיוק בחמישי לחודש "טר",
בשעה שלוש בלילה,

01:28:51:18 01:28:46:08
הרכוש שלי... אני זוכר שזה
היה יום שישי, העמסתי את כל הרכוש.

01:28:58:24 01:28:52:12
אפילו את החמורים והפרות.
הוא לקח הכול.

01:29:04:18 01:28:59:12
הוא היה ידוע
כאיש מאוד חזק.

01:29:10:23 01:29:05:14
אף אחד לא שאל אותו למה הוא לוקח
את הרכוש, כי הוא היה ממשפחה חזקה.

01:29:19:20 01:29:11:15
אחרת זה יכול היה ליצור מהומה.
אחרי שיצאתי לדרך...

01:29:23:16 01:29:20:05
רגע, את מי לקחת
איתך כשיצאת מהבית?

01:29:26:11 01:29:23:23
ספר לי מה אתה זוכר
מהיציאה שלך לדרך.

01:29:34:17 01:29:28:06
כשיצאתי, שחטתי כבש
בשביל השכנים שלי,

01:29:39:08 01:29:34:21
וגיליתי להם שאני
הולך לעבוד.

01:29:43:14 01:29:39:13
השכנים שלי הביאו אליי
שתי בנות שהיו תלמידות בזמנו,

01:29:48:13 01:29:43:19
ואמרו לי, "קח אותן איתך."
- מה?

01:29:52:15 01:29:48:17
הם אמרו לי, "שילכו למות איתך."
- את שתי הבנות שלהם?

01:29:59:08 01:29:52:21
הן היו בנות דוד ומסרו אותן לידיי.
- השכנים שלך היו נוצרים?

01:30:02:19 01:29:59:12

הם היו יהודים. שתיהן היו תלמידות.
- אוקיי... -

01:30:07:19 01:30:03:00
מסרו אותן לידיי ואני סמכתי
על אלוהים.

01:30:12:16 01:30:08:04
אחד מהשכנים היה עשיר
והוא נתן לה רק 70 ביר,

01:30:18:05 01:30:12:22
השכן השני היה עני והוא נתן
את השרשרת שהייתה לצווארו.

01:30:22:08 01:30:19:01
שתיהן הצטרפו אליי וכך יצאנו
בקבוצה של 11 אנשים.

01:30:29:03 01:30:23:15
יצאנו 11 איש ודוד של איתי
בא ללוות אותנו עם נשק.

01:30:34:08 01:30:30:09
איתו בא קרוב משפחה שלי
בשם מרייטו.

01:30:45:17 01:30:34:18
יצאנו לדרך ובלילה עצרו אותנו
שודדים והייתה מהומה.

01:30:50:12 01:30:45:22
היה וויכוח קולני ובסופו של דבר
אמרנו שלא כדאי להם לשדוד אותנו,

01:30:54:20 01:30:50:20
ושיתנו לנו לעבור בשלום
והשודדים הלכו.

01:30:57:23 01:30:55:03
אחר כך התחלנו לאסוף
את החמורים שהתפזרו,

01:31:00:03 01:30:58:00
והבת שלי,
שהייתה בת 6, נעלמה.

01:31:03:20 01:31:00:24
הבת שלך?
- הבת שלי... היא נעלמה.

01:31:06:21 01:31:04:14
כשהיא נעלמה...

- מה זאת אומרת "נעלמה"?

01:31:10:16 01:31:06:22
היא פשוט נעלמה.

- מתי שמת לב שהיא איננה?

01:31:16:24 01:31:10:23
האדם שהחזיק אותה שיחרר אותה
והיא נשכבה שם.

01:31:21:11 01:31:18:20
אחר כך לא הצלחנו
למצוא אותה בגלל החשיכה.

01:31:25:20 01:31:21:24
אמרתי להם שאני לא מוכן
להמשיך ללכת ולהשאיר את הבת שלי פה.

01:31:29:04 01:31:26:04
וכשהאור עלה, בבוקר,
שמענו את קולות הבכי שלה,

01:31:30:24 01:31:29:09
וככה מצאנו אותה.

01:31:35:04 01:31:31:05
אחר כך המשכנו ללכת
והגענו לבית של קרוב משפחה שלנו.

01:31:40:02 01:31:35:12
ומשם המשכנו
דרך העיר ל"מרבה",

01:31:41:16 01:31:40:05
ומשם חציתי את הגבול.

01:31:46:06 01:31:42:16
אחרי שחציתי את הגבול
עם האנשים שלי...

01:31:52:01 01:31:46:16
אחרי שהתקדמנו קצת,
ביקשתי מקרוב משפחה שלי

01:31:57:22 01:31:52:07
שישמור על מישהי
עם שני ילדים...

01:32:01:14 01:31:58:04
אחרי שסידרתי את כל הדברים
במהלך הלילה...

01:32:04:04 01:32:01:24
רגע, אני רוצה שתספר לי
בצורה יותר מפורטת.

01:32:06:19 01:32:04:11
סיפרת לי שיצאת לדרך...

01:32:09:16 01:32:07:04
ממי ביקשת לשמור ועל מי?

01:32:11:24 01:32:09:20
יש אזור שנקרא "מרבה".

01:32:17:12 01:32:12:02
ירדנו והיו שני יהודים בשם
כנפה צ'קולה ומולה מוגס,

01:32:10:21 01:32:17:18
מסרתי להם אותם.

01:32:22:08 01:32:18:22
את מי מסרת לידיהם?
- את כל המשפחה שלי.

01:32:23:17 01:32:22:19
אוקיי.

01:32:28:08 01:32:24:01
שם התאספו כל האנשים שיצאו לדרך.
- אוקיי.

01:32:33:03 01:32:28:13
אחרי שהשארתי אותם שם,
חזרתי אל העיר שלי.

01:32:39:00 01:32:33:22
כשחזרתי לעיר שלי,
הלכתי לבית של החותנים שלי.

01:32:41:20 01:32:39:22
כשנכנסתי לשם, הם פרצו בבכי.

01:32:44:16 01:32:42:08
זה היה רצון האל...

01:32:50:05 01:32:45:24
לא פחדת לחזור לעיר שלך?
למה חזרת לשם?

01:32:53:09 01:32:50:09
כמובן שפחדתי, אבל לא הייתה לי
כוונה להסגיר את עצמי.

01:32:55:24 01:32:54:16
הלכתי...

01:32:58:03 01:32:56:00
למה חזרת אחרי
שכבר יצאת משם?

01:33:01:00 01:32:58:05
הרכוש שלי היה אצל אנשים
והייתי צריך להביא את הכסף.

01:33:03:05 01:33:01:04
הלכת להביא כסף?
- כן.

01:33:05:19 01:33:03:21
הכסף של האקדח וכל היתר.

01:33:09:18 01:33:05:23
משם חזרתי לבית שלי כדי להתעדכן
ואחר כך קרו הרבה דברים,

01:33:10:18 01:33:09:19
ואפילו נאלצתי לירות באקדח שלי.

01:33:14:20 01:33:11:04
מה קרה?
- עיצבנו אותי.

01:33:18:02 01:33:15:08
שאלתי את אחד השכנים שלי
שנשאר שם מה התרחש

01:33:21:03 01:33:18:08
בזמן שנעדרתי משם והוא אמר לי,
"האנשים האלה והאלה טענו

01:33:22:17 01:33:21:04
שגנבת מהם כסף"

01:33:24:06 01:33:22:20
ואז מהעצבים יריתי כדור אחד.

01:33:30:08 01:33:24:11
רגע, חזרת לקחת את הרכוש שלך.
- כן.

01:33:35:16 01:33:30:15
מה השכן סיפר לך כשדיברת איתו?
- הוא סיפר לי שבאו הרבה אנשים

01:33:38:18 01:33:35:23
מחבל אמהרה וטענו שגנבתי
מהם כסף וברחתי.

01:33:40:00 01:33:38:20
מיד אחרי שיצאת?
- כן.

01:33:43:24 01:33:40:19
הם שמעו שיצאתם לדרך?

01:33:47:16 01:33:44:03
מהר מאוד הגיעו אנשים מארגון
החקלאים כי התפשטה שמועה שברחתי.

01:33:49:15 01:33:48:05
תספר לי מה קרה.

01:33:54:22 01:33:50:14
התחילו לרוץ שמועות
ואז ארגון החקלאים התכנס

01:33:57:04 01:33:55:00
והם התחילו לחקור לאן הלכתי.

01:33:59:09 01:33:57:08
אחר כך הם הגיעו
אל אחראי בשם זרפה.

01:34:04:17 01:33:59:20
אנשים התחילו
להפיץ שמועות שגנבתי מהם,

01:34:08:01 01:34:05:01
וכשמעתי את זה,
התעצבנתי ויריתי כדור.

01:34:14:04 01:34:08:21
אחר כך הגיעו הרבה שכנים ואנשים
מהסביבה ואמרו שהם האמינו

01:34:19:22 01:34:14:10
שאני אחזור, כי לא ייתכן
שאני אלך בלי להיפרד מהם.

01:34:22:11 01:34:20:16
הם אמרו, "חזרת כמו שחשבנו."

01:34:27:00 01:34:23:08
אחר כך נפרדתי מהם והלכתי לבית
הקרובים שלי שגרים לא רחוק מהם.

01:34:30:15 01:34:27:14
השארתי אצלם את כלי הנשק שלי
לפני שיצאתי לדרך.

01:34:33:04 01:34:30:19
הלכתי אליהם כדי לקחת כסף.

01:34:34:23 01:34:33:17
הלכתי לשם.

01:34:36:23 01:34:35:02
זה היה הבית של הדוד שלי.

01:34:43:20 01:34:37:10
אשתו הציעה לי מיטה ובבוקר הגיע
הנפח ואמר, "ראית, ווסיה?"

01:34:45:12 01:34:44:01
ווסיה היה אחיה של אמא שלי.

01:34:50:15 01:34:45:16
"ראית איך זואדו הרג
את האנשים והלך?"

01:34:52:22 01:34:50:19
זה קרה בוורדה אורג'ה.

01:34:55:11 01:34:53:00
האם הוא באמת יצליח להתחמק?"

01:35:01:16 01:34:56:09
והוא ענה לו, "הוא לא ביקר
אצלי די הרבה זמן."

01:35:04:02 01:35:02:18
התפקעתי מצחוק.

01:35:07:05 01:35:04:08
אחרי זמן מה,

אחד מבני הדוד שלי...

01:35:15:13 01:35:08:19

אני לא יודע איך לתאר לך את המקום שבו הוא גר.

01:35:20:04 01:35:15:20

הוא הגיע מוורדה לקצ'ילה כדי לחפש אותי.

01:35:24:00 01:35:21:02

הוא שאל אם הם ראו אותי והם אמרו לו שלא.

01:35:26:09 01:35:24:05

כל הזמן הזה ישבתי בתוך הבית.

01:35:29:09 01:35:26:13

הדוד שלי, שהיה מבוגר,

01:35:35:14 01:35:29:16

ניגש אליי ואמר לי, "יישאו הגיע. האם כדאי לספר לו?"

01:35:38:09 01:35:35:23

אמרתי לו, "תיזהרו שהשכנים לא יהרגו אתכם.

01:35:39:12 01:35:38:13

תביאו אותנו בסתר"

01:35:41:19 01:35:40:07

הם הביאו אותנו למקום המסתור שלי.

01:35:43:03 01:35:41:23

התחבקנו ובכינו.

01:35:47:09 01:35:43:09

אמרתי לו שכל הרכוש שלי הלך, ועכשיו לא נותר לי אלא למות.

01:35:51:09 01:35:48:16

כשסיימנו לבכות נפרדנו זה מזה.

01:35:56:23 01:35:51:17

סידרתי את המיטה שלי והלכתי לבקר דודה מצד האימא שלי,

01:36:00:12 01:35:57:09
יצאתי לדרך אליה.

01:36:03:16 01:36:00:22
לקחתי איתי את הבת שלה,
והשארתי את הצידה שלי אצלה.

01:36:09:15 01:36:03:20
הגעתי אליה, והיא אישה
מבוגרת כבת שמונים.

01:36:14:24 01:36:11:02
שאלתי אותה לשלומה
והיא אמרה שהיא בסדר.

01:36:19:17 01:36:15:13
אמרתי לה שהזמנים קשים
ושיש אנשים שרוצים להרוג אותי,

01:36:21:19 01:36:19:22
ולכן אני רוצה ללכת
לכיוון ישראל כמו האחרים.

01:36:23:03 01:36:21:23
היא הופתעה ושאלה שוב, "לאן?"

01:36:24:04 01:36:23:06
ענית לה "לישראל".

01:36:26:11 01:36:24:08
היא שאלה "איך אתה מתכנן ללכת לשם?"
ענית לה "דרך סודן".

01:36:29:00 01:36:26:16
ואז היא סיפרה לי שיש שמועות
שמכר שלנו בשם גטהון בידגלין

01:36:30:21 01:36:29:05
יצא לדרך זמן מה
לפני כן וכבר הגיע לשם.

01:36:34:03 01:36:32:12
היא הייתה בת שמונים,

01:36:37:01 01:36:34:09
והיא סיפרה לי שהקבוצה
של גטהון בידגלין הגיעה לשם.

01:36:38:23 01:36:37:09
לי לא היה

שום מושג שהם הגיעו.

01:36:41:00 01:36:39:06

ואז היא אמרה לי "קח
איתך את הילדה וצא לדרך,

01:36:43:00 01:36:41:07

אתה כבר לא תספיק
לקבור אותי".

01:36:45:17 01:36:43:07

בבוקר למחרת
כבר יצאתי לדרך.

01:36:47:09 01:36:45:23

וכשהלכתי...

01:36:49:16 01:36:47:14

מה הכוונה, "יצאתי לדרך?"

01:36:52:23 01:36:50:00

לכיוון הכפר שלי.
- אל הילדים שלך?

01:36:54:12 01:36:53:03

כן. אל הילדים שלי.

01:37:00:09 01:36:54:20

באמצע הדרך העייפות הכריעה אותי.
- צעדת לבדך?

01:37:02:18 01:37:00:12

היה איתי מלווה נושא נשק.

01:37:08:04 01:37:02:21

הבאתי איתי את בן הדוד שלי
והוא ליווה אותי עם נשק ותחמושת.

01:37:13:12 01:37:08:09

ואז הגעתי לכפר
של אחת האחיות שלי.

01:37:21:20 01:37:13:22

היו שם גם נוצרים. ביקשתי
מהבחור הצעיר לשמור עליי,

01:37:25:21 01:37:22:01

ונכנסתי לישון.

01:37:32:03 01:37:26:04

בזמן הזה אדם אחד לקח איתו
שניים עשר ילדים מווזבה,

01:37:34:23 01:37:32:10
והציע ללוות אותם בדרך.

01:37:39:00 01:37:35:07
באמצע הדרך הוא שדד אותם
והגיע למקום שבו היינו.

01:37:44:04 01:37:39:05
השומר שהיה איתי חשד
באדם הזה ורצה להרוג אותו.

01:37:46:11 01:37:44:07
הכרתי את בעלת הבית
שהייתי אצלה,

01:37:49:03 01:37:46:16
והיא אמרה לבחור
שהיא מכירה את האדם ההוא.

01:37:55:03 01:37:49:07
ואז שאלנו אותו "מאיפה אתה מגיע?"
והוא ענה "הלכתי ללוות אנשים".

01:38:01:14 01:37:55:07
שאלנו אותו מה קרה,
והוא אמר, "באמצע הדרך באו חמושים

01:38:03:14 01:38:01:18
וניהלנו קרב יריות
והרגתי אחד מהם.

01:38:05:17 01:38:04:00
הם כמעט הרגו אותי".

01:38:08:08 01:38:05:22
באותו הרגע תחושת הבטן
שלי הייתה רעה,

01:38:15:19 01:38:08:14
אמרתי לו, יש לנו נשק.

01:38:20:09 01:38:15:24
אנחנו נתלווה אליך, תלך לבדוק
איפה נמצאים האנשים שליווית

01:38:21:15 01:38:20:14
ותחזור לאחר מכן.

01:38:24:06 01:38:21:18
הוא אמר שהם כבר הלכו
במורד הדרך לכיוון מסוים.

01:38:29:21 01:38:24:09
ואז הבחור שהיה איתי אמר לו,
"אתה גנבת מהם את הכסף וברחת".

01:38:33:06 01:38:31:00
ואז התחיל וויכוח חריף.

01:38:35:09 01:38:33:10
אמרתי להם שיירגעו,
ושנינו יצאנו לכיוון.

01:38:40:04 01:38:35:13
יצאתם לכיוון הנערים?
- כן.

01:38:42:12 01:38:40:09
כשהגענו לשם לא ראינו
זכר לשום דבר.

01:38:44:23 01:38:42:16
מסתבר שהנערים ירדו
לכיוון מסוים,

01:38:50:09 01:38:47:09
ובמקרה יהודי אחד
פגש אותם בדרך,

01:38:52:10 01:38:50:14
הם סיפרו לו על מה שקרה להם,

01:38:55:03 01:38:52:14
והוא הציע להם להיכנס
לכפר "וושה" הסמוך.

01:38:57:12 01:38:55:06
ליווה אותם ל"וושה"
אמר להם להמתין לו שיחזור,

01:38:59:11 01:38:57:15
והלך להשתכר בעיר.

01:39:03:00 01:39:00:01
הגעתי לביתו
של אדם בשם גדם.

01:39:07:20 01:39:03:04
הוא לקח אותי לבית של אחותו והיא
אפתה לנו לחם ונתנה לי ערק לשתות.

01:39:09:11 01:39:07:23
אחרי זמן מה
פתאום הבחורים הגיעו.

01:39:13:16 01:39:09:24
גדם שאל אותם מה קרה והם סיפרו
שאדם אחד הבטיח ללוות אותם,

01:39:17:03 01:39:14:05
בשלב מסוים הוא אמר להם
שמאחר שהוא נושא נשק,

01:39:20:05 01:39:17:11
כדאי להם לתת לו לשמור
להם על הכסף שלהם,

01:39:27:19 01:39:20:06
ואחרי כן הוא נעלם.

01:39:32:04 01:39:28:16
וכשהם תעו בדרך הם פגשו
אדם שהציע להיכנס לכפר הזה,

01:39:33:15 01:39:32:14
וגם הוא נעלם.

01:39:36:00 01:39:33:20
והם נכנסו לכאן כי הם שמעו
קולות של אנשים.

01:39:41:23 01:39:36:17
פתאום התקהלו אנשים רבים
בבית של אביו של גדם,

01:39:44:13 01:39:42:02
ומישהו בסביבה שחט פרה.

01:39:53:16 01:39:44:17
פתאום הבחור הצעיר אומר לי,
"תקשיב, אולי כל זה לא קורה במקרה".

01:39:57:07 01:39:53:21
"בוא ניקח חלק מהנערים
ונלך להחזיר להם את הכסף שלהם".

01:39:59:23 01:39:57:12

אמרתי לו שכדאי להתייעץ
עם עוד אנשים,

01:40:06:20 01:40:00:03
והלכנו אל האנשים שהתקהלו.
- אוקיי.

01:40:10:14 01:40:06:23
כשלקחנו אותם אל האנשים שהתקהלו
הם הצטערו לשמוע על המקרה.

01:40:12:14 01:40:10:19
מסתבר שהם מכירים את הגנב.

01:40:17:13 01:40:12:19
הם אמרו לנו
לשלוח שישה מהנערים,

01:40:24:03 01:40:17:16
ואת שש הנערות ניקח איתנו
במימון שלנו כדי לחפש אותו.

01:40:27:21 01:40:24:10
למה הם החליטו לשלוח את הגברים
ואת הנשים השאירו?

01:40:30:18 01:40:27:24
כדי שהגברים ילכו להפיץ
את הסיפור בכפר כדי שהאיש ההוא

01:40:33:00 01:40:30:21
לא ירמה עוד אנשים אחרים.

01:40:40:19 01:40:33:16
אחרי שזה הוסכם, גדם החליט שהוא
משלם עבור הליווי של שש הנערות.

01:40:46:23 01:40:42:01
חזרנו עם הבנים, אבל הם הלכו
למצוא אותו והתחיל מרדף,

01:40:49:01 01:40:47:02
עד שהם הצליחו לעצור אותו
בעזרת המבוגרים.

01:40:51:23 01:40:49:02
אחר כך הוא אמר, "אני מוכן
לתת לכם את הכסף שלכם,

01:40:53:23 01:40:52:03

אך לא את הכסף ששולם
בשביל להוביל את הבנות".

01:40:55:04 01:40:54:01
וכך הם חזרו לדרך.

01:40:59:23 01:40:55:07
אחר כך הוא הלך לכיוון סודן,
ואי אפשר לדעת מה קרה בהמשך.

01:41:01:24 01:41:01:04
כך זה קרה.

01:41:06:03 01:41:02:03
לפני שיצאת לדרך והלכת
להביא את הרכוש שלך,

01:41:12:22 01:41:06:24
אף אחד לא ראה אותך
או דיווח לשלטון?

01:41:15:05 01:41:13:03
זה היה בלילה,
היה חשוך.

01:41:17:24 01:41:16:11
אף אחד לא ראה אותי.

01:41:19:08 01:41:18:03
את תופתעי לשמוע...

01:41:23:05 01:41:20:12
הסיפור שלי מדהים...

01:41:26:05 01:41:23:11
כשהעמסתי את הרכוש שלי
לפני היציאה ושלחתי את מורה הדרך

01:41:28:07 01:41:26:15
עם כל הצידה לדרך.

01:41:38:05 01:41:28:16
כשחזרתי לבדי לתוך העיר, פגשתי
את שליט האזור ואת הסגן שלו

01:41:39:13 01:41:38:09
כשהם ישובים ברכב.

01:41:41:10 01:41:39:18
הם שאלו אותי לשלומי.

01:41:44:03 01:41:41:11
אם הם היו יודעים שאני מתכנן
לברוח, הם היו כועסים עליי.

01:41:48:14 01:41:44:08
הרי ידעו שאנשים בורחים,
כי לפני כן יצאה הקבוצה של טספיייה.

01:41:55:13 01:41:49:09
העמדתי פני נבוך ושאלתי אותם
בכעס אם הם רוצים לעזוב אותי,

01:41:57:09 01:41:55:18
ושלחתי את ידי
אל הרובה שהיה איתי.

01:41:58:13 01:41:57:12
הם אמרו לי להירגע.

01:42:00:12 01:41:58:18
שאלתי אותם לאן הם הולכים,

01:42:02:05 01:42:00:15
אמרו לי שהם נוסעים
למשרד שלנו בדבת.

01:42:04:14 01:42:02:09
אמרתי להם שימתינו לי ושאני
הולך לשים את הרובה שלי במשרד,

01:42:05:12 01:42:04:16
ושניסע יחד.

01:42:07:21 01:42:05:13
מיד אחר כך האוטובוס הגיע
ושניהם נסעו.

01:42:09:24 01:42:08:02
הם נסעו?
- כן.

01:42:12:14 01:42:10:09
וכל ההתנהגות שלי נבעה מפחד.

01:42:15:08 01:42:13:04
אחר כך יצאתי משם
לכיוון מרבה.

01:42:17:21 01:42:15:22

את כל הדברים האלה עשיתי.

01:42:23:08 01:42:20:12

אחר כך...
אני אספר לך...

01:42:29:05 01:42:23:12

כשהיינו בדרך מרובה...
זה היה באמצע חודש ינואר.

01:42:43:07 01:42:33:24

כשיצאנו לדרך באמצע ינואר גיליתי
שמישהו גנב ממני שני חמורים,

01:42:45:19 01:42:44:16

אחר כך קניתי סוס.

01:42:49:01 01:42:45:21

מתי זה היה?
- את זוכרת שסיפרתי לך שהשארתי

01:42:50:14 01:42:49:04

את כולם במרבה והלכתי לעיר שלי?
- כן.

01:42:52:16 01:42:50:16

כשחזרתי לשם גיליתי שגנבו אותם.
- כשחזרת למרבה.

01:42:54:12 01:42:52:17

כן.
- מצאת את המשפחה שלך?

01:42:57:07 01:42:54:15

מצאתי אותם שם וגיליתי
שגנבו ממני שני חמורים,

01:43:00:23 01:42:58:19

ואז התארגנו לדרך.

01:43:03:12 01:43:01:10

כשיצאנו לדרך,
בשלושה עשר לחודש,

01:43:06:10 01:43:03:17

הקייס איילין,
שהיה קייס בעל השפעה...

01:43:13:14 01:43:06:18

רגע, אחרי כמה זמן חזרת למרבה?

- יצאתי לחמישה ימים,

01:43:17:13 01:43:14:03

ממוצאי השבת,

01:43:21:08 01:43:18:00

ואחרי חמישה ימים חזרתי הביתה.

- אוקיי.

01:43:24:11 01:43:21:17

יצאנו לדרך ממרבה בשניים עשר לחודש.

- אוקיי.

01:43:29:23 01:43:24:14

כשיצאנו לדרך, קיים איילין
אמר לי שעדיף למכור את הפרות

01:43:31:19 01:43:30:06

תמורת סכום גבוה יותר בסודן.

01:43:34:16 01:43:32:01

הוא אמר שאנשים לוקחים
איתם פרות ומוכרים אותן בסודן.

01:43:36:13 01:43:35:04

הקייס?

- כן.

01:43:39:11 01:43:36:19

שאלתי אותו מה מורי הדרך
אומרים על זה,

01:43:41:14 01:43:39:17

הרי מורי הדרך

חיכו לנו שם.

01:43:45:11 01:43:42:22

אז הוא אמר שאנחנו יכולים
להגיד להם שאנחנו חוששים

01:43:46:13 01:43:45:16

שייקחו לנו את הפרות.

01:43:50:19 01:43:46:18

שאלתי אותו איך זה אפשרי,

01:43:54:23 01:43:51:03

היינו המון אנשים

והקבוצה הייתה קולנית.

01:43:56:08 01:43:55:03
היינו 366 איש.

01:43:58:11 01:43:56:15
זו הקבוצה שיצאתי
איתה ממרבה.

01:44:00:18 01:43:59:08
שאלתי אותו
איך זה יסתדר...

01:44:04:05 01:44:00:21
הוא אמר "אני מוכר
את הפרה שלי בסודן,

01:44:06:10 01:44:04:10
"שם אני יכול
להרוויח עליה יותר".

01:44:08:05 01:44:06:13
ביקשתי ממנו שיוותר
על הרעיון, אבל הוא התעקש.

01:44:11:22 01:44:08:11
הוא קנה פרה בחמישים
ושניים ביר ולקחנו אותה איתנו.

01:44:17:14 01:44:13:05
בסופו של דבר
היא נשחטה בדרך,

01:44:19:21 01:44:18:11
הקייס שחט אותה בעצמו.

01:44:22:20 01:44:20:09
הפרה נשחטה ואכלנו ממנה,

01:44:28:15 01:44:23:16
לאחר מכן התחלקנו בבשר שלה,

01:44:33:13 01:44:29:08
ואת העור שלה נתנו
לאדם נוצרי שפגשנו בדרך.

01:44:45:06 01:44:34:00
אחרי שנתנו לו את העור, הוא אמר
"מצד אימי אני צאצא של הקיסר מניליק

01:44:46:09 01:44:45:10
והקיסר טדרוס...

01:44:49:19 01:44:46:19
בשם שושלת מניליק
ושושלת הקיסר טדרוס...

01:44:53:18 01:44:51:03
בשם שושלת הקיסר יוהנס
והקיסר היילה סלאסי,

01:44:55:22 01:44:53:22
אנשינו הלכו לארץ לא ידועה..."

01:45:00:13 01:44:56:04
מה אנשינו עשו?
- אנשינו הלכו לארץ לא ידועה.

01:45:04:03 01:45:01:05
באותו רגע הרגשתי צביטה בלב.

01:45:08:10 01:45:04:19
יותר מאוחר כתבתי את דבריו
ואני נוצר אותם היום.

01:45:13:02 01:45:10:17
כשהוא סיים את דבריו,
השמענו קולות פליאה.

01:45:16:10 01:45:13:09
יותר מאוחר,
כשהיינו בדרך,

01:45:21:00 01:45:17:09
אישתו של מסגנאו קסה,
שגר היום בכרמיאל, נתפסה.

01:45:23:22 01:45:22:09
מה זאת אומרת?

01:45:27:12 01:45:24:03
היא הייתה בהריון
והצירים שלה החלו.

01:45:34:15 01:45:28:17
מורי הדרך עצרו ונתנו לנו לנוח
והיא ילדה תוך פחות משעתיים.

01:45:37:23 01:45:35:02
מיד אחרי שהיא ילדה,
בעודה נוטפת דם,

01:45:43:07 01:45:39:06
היא עטפה את התינוק בבד
וחמותה החזיקה אותו.

01:45:46:15 01:45:44:00
מיד לאחר מכן
הורו לנו להמשיך ללכת.

01:45:52:22 01:45:47:13
המשכנו ללכת
ועצרנו לישון בלילה.

01:45:56:17 01:45:53:07
פתאום נפוצו שמועות
שהתינוק מת,

01:45:58:11 01:45:56:23
אך מסתבר שהוא היה בסדר.

01:46:00:11 01:45:59:00
היא הניקה אותו?
- מה?

01:46:03:03 01:46:00:23
היא הניקה אותו?
- בוודאי.

01:46:05:04 01:46:03:06
היא הניקה אותו.

01:46:09:10 01:46:05:09
האנשים לא יכלו לעזור לה,
כי לפי היהדות היא בנידה

01:46:11:17 01:46:10:13
ואסור לגעת בה.

01:46:13:03 01:46:12:00
פה בארץ, הדת שונה.

01:46:15:16 01:46:14:00
אבל שמירת המצוות האלה
הגנה עלינו במהלך המסע.

01:46:18:04 01:46:15:21
מה קרה לה? אנשים לא עזרו לה?
- מה?

01:46:20:13 01:46:18:05
לא עזרו לה?

- מי יכול לעזור לה?

01:46:22:13 01:46:20:22
רק חמותה עזרה לה להחזיק אותו.

01:46:24:15 01:46:22:16
היא נתנה לה
להניק אותו מדי פעם,

01:46:28:09 01:46:24:18
היא נתנה לה
להניק אותו מדי פעם.

01:46:30:08 01:46:28:12
מי יכול לעזור לה?
זה חטא.

01:46:31:10 01:46:30:12
אף אחד לא עזר לה.

01:46:33:24 01:46:31:14
איך היא שרדה את הדרך?
- היא הגיעה.

01:46:41:05 01:46:34:09
בשלב מסוים היה אדם אחד
בשם בריהון גרגיס,

01:46:44:14 01:46:41:21
שנאמר עליו שהוא בעל סמכות.

01:46:49:08 01:46:45:04
הייתה שמועה שהוא עובד
עם פעיל העלייה ברוך טגניה.

01:46:53:07 01:46:50:13
מסתבר שהוא חיפש יהודים
שעושים את המסע.

01:46:57:02 01:46:54:00
בשלב מסוים הוא הגיע אלינו
והורה לנו לעצור,

01:46:59:04 01:46:57:15
זה היה בלילה.

01:47:02:14 01:46:59:13
הוא הורה לחסום את המעברים
והעמיד שומרים מכל עבר.

01:47:08:07 01:47:02:22
באותו הזמן הייתה ברשותי
חתיכת עצם עם בשר ששמרתי מהחלוקה.

01:47:11:03 01:47:08:14
היא הייתה עטופה
בין החפצים שלנו.

01:47:14:24 01:47:11:09
זרקתי אותה באותו הרגע.

01:47:20:14 01:47:16:02
מסתבר שמבין מורי הדרך שלנו,
היה אדם שברח מנקמת דם.

01:47:27:01 01:47:22:12
כשגילו לו שבאו לנקום בו,
הוא התחמק וברח.

01:47:30:10 01:47:28:06
ככה העברנו את הלילה.

01:47:34:07 01:47:30:15
ובבוקר בא אחד השומרים
ונתן לי מכה עם הנשק.

01:47:37:16 01:47:35:11
סיפרתי לך שהיו
איתי 366 אנשים.

01:47:43:19 01:47:38:03
כשהוא תקף אותנו, כל האנשים
והילדים התחילו לבכות והייתה המולה.

01:47:48:06 01:47:43:24
כשזה קרה, הורו לאנשים שלנו
להסיט את הנשקים שלהם הצידה.

01:47:52:01 01:47:48:09
מה הם עשו?
- אמרו להם להסיט את הרובים.

01:47:55:03 01:47:52:16
אחר כך הם אמרו שהם האנשים
של בריהון גרגיס.

01:48:01:02 01:47:56:11
הם הורו לנו לבחור
אנשים מהקבוצה,

01:48:04:02 01:48:02:06

והם רצו שיהיו שם
גם כמה מלומדים,

01:48:06:13 01:48:04:06
ושכולם ילכו אל האחראי שלהם.

01:48:12:01 01:48:06:18

האנשים בחרו בי
ובאחד מהמלומדים.

01:48:18:06 01:48:13:02

שמו אותנו עם החיילים
ולקחו אותנו אל בריהון גרגיס.

01:48:20:15 01:48:18:09

בבוקר הם ישבו וקראו תהילים.

01:48:23:02 01:48:21:05

הלכנו ונעמדנו מולם.

01:48:25:23 01:48:23:06

זה היה לפני שהם הספיקו לסיים
את הפסוקים מתהילים.

01:48:30:11 01:48:26:04

כשהם ראו אותנו הם התארגנו מהר
ושאלו אותי מה אנחנו צריכים,

01:48:36:15 01:48:33:00

אחר כך החיילים שלקחו
אותנו, הלכו אליו

01:48:38:11 01:48:36:18

ואמרו לו "אלה האנשים
שעשו לנו בעיות".

01:48:40:00 01:48:38:15

הוא פנה אליי ושאל,
"לאן אתם הולכים?"

01:48:44:20 01:48:40:04

אמרתי לו "אדוני, ארצנו
האהובה אתיפיה שרויה במלחמה,

01:48:49:16 01:48:45:00

הילדים שלנו נלקחים
בכוח וסובלים,

01:48:52:22 01:48:49:24

וכשהם מתים אין מי
שיביא לנו את הגופות לקבורה,

01:48:54:13 01:48:53:03
והעם שלנו סובל.

01:48:57:24 01:48:54:22
רצינו לשבת במדינה שכנה
עד שהשלום ישוב לשכון באתיופיה,

01:48:59:08 01:48:58:06
ואז נחזור אליה.

01:49:02:16 01:48:59:20
הוא הוציא עט והקיש בשיניו.

01:49:09:06 01:49:03:16
מה הוא הוציא?
- עט.

01:49:12:13 01:49:09:10
ואז הוא אמר "אתם בורחים
מהמדינה במקום שנתאחד

01:49:15:02 01:49:12:20
ונבריה את הפאשיסט הממזר הזה?"

01:49:17:20 01:49:15:13
אמרתי לו שרצינו לעשות זאת,

01:49:19:24 01:49:17:22
אבל שלטון הדרג לקח את כל
הבחורים טובי המראה ללימודים,

01:49:21:17 01:49:20:04
ואת האחרים הוא מגייס למלחמה.

01:49:22:17 01:49:21:20
הוא הסכים איתי.

01:49:24:17 01:49:22:24
אחר כך הוא שאל אותי
אם יש לי ניירות.

01:49:26:11 01:49:24:22
אמרתי לו שכן
ומסרתי לו אותם.

01:49:28:17 01:49:27:18
הוא החזיק אותם

בידו השמאלית.

01:49:30:15 01:49:28:20

איזה ניירות אלה?

- מסמכים.

01:49:32:11 01:49:30:20

היו לי מסמכים

מקופלים בכיס,

01:49:37:05 01:49:32:14

מסרתי לו אותם והוא כתב
את אישור המעבר בידו השמאלית,

01:49:39:23 01:49:37:12

ובירך אותנו בדרך צלחה.

01:49:45:09 01:49:40:03

איפה הוא היה חי?

- ליד הגבול המזרחי של סודן.

01:49:50:06 01:49:45:22

איך המקום נקרא?

- סודן... מרבה... ארמצ'והו...

01:49:51:22 01:49:50:14

זה בארמצ'והו

01:49:53:20 01:49:52:00

אבל זה נחשב

חבל הארץ של וורבה.

01:49:56:09 01:49:54:01

המקום נקרא ארמצ'והו?

- כן.

01:49:59:24 01:49:56:17

אחר כך הוא נתן

לנו את ברכת הדרך,

01:50:05:11 01:50:00:03

וכשהוא הרים את עיניו הוא ראה
שגדם מחזיק רימון נפץ בחגור שלו.

01:50:10:19 01:50:05:12

הוא היה עם מורי הדרך

והיה לו רימון נפץ בחגור,

01:50:12:18 01:50:11:11

הרימון היה גלוי.

01:50:17:00 01:50:14:18
אחר כך הם התחילו לצעוק עליו
ושאלו אם הוא נשא את הרימון ככה

01:50:19:07 01:50:17:16
לאורך כל הדרך.

01:50:22:00 01:50:19:21
הם רתחו מעצבים.

01:50:24:21 01:50:22:05
גדם ניסה להרגיע אותם ואמר,
"אדוני, אני נושא איתי את הרימון"

01:50:26:06 01:50:25:01
כדי להינצל מידי צבא הדרג,

01:50:28:07 01:50:26:11
אך לא ביצעתי איתו שום פשע.

01:50:30:08 01:50:28:12
הם השתכנעו ושלחו אותנו בשלום.

01:50:35:19 01:50:32:10
אחרי שהלכנו כברת דרך,
נעצרנו שוב על ידי נושאי נשק.

01:50:41:03 01:50:35:23
כשהראינו להם את אישור המעבר,
הם הציעו לנו להעביר שם את הלילה,

01:50:44:15 01:50:41:12
ושהם ילוו אותנו למחרת.

01:50:49:05 01:50:45:04
נתנו לנו מקום לעצור
וכל האנשים ישנו במקום אחד.

01:50:55:00 01:50:49:14
רגע, מה קרה עם היולדת?
מה היה עם הילדים?

01:50:56:21 01:50:55:07
היא הייתה בסדר.

01:51:00:24 01:50:57:04
הייתה לנו צידה לדרך
שכולם הביאו איתם.

01:51:08:08 01:51:01:12
ישנו שם ובבוקר האנשים האלה
באו ללוות אותנו.

01:51:16:07 01:51:09:11
אחר כך באו כמה אנשים והאשימו
אותנו שאכלנו שתי פרות שלהם,

01:51:21:23 01:51:16:18
ודרשו מאיתנו לשלם קנס כספי.

01:51:26:05 01:51:22:18
הם באו אליך עם הדרישה לחוב?
- לא.

01:51:29:08 01:51:26:18
הם באו אל האנשים
שליוו אותנו,

01:51:37:20 01:51:30:10
ואז הם אמרו לנו שנקנסנו
ושעלינו לשלם את הקנס.

01:51:46:07 01:51:39:22
כשהם ביקשו שנשלם את הכסף, הלכתי
אליהם ושאלתי אותם מה הם רוצים,

01:51:48:24 01:51:46:12
והם אמרו שאכלנו להם שתי פרות
ושהם מצאו את העצמות שלהן.

01:51:51:24 01:51:49:03
אמרתי להם שאני זרקתי עצם עם בשר
שנשחט על ידי הקיים איילין,

01:51:54:20 01:51:52:04
פתאום הם אמרו שאני זה
שאכל להם את הפרות,

01:51:56:11 01:51:55:07
ושעליי לשלם להם.

01:52:01:04 01:51:57:08
לא רציתי בעיות והלכתי
אל האנשים כדי לגייס את הכסף.

01:52:04:12 01:52:01:13
הם אמרו שהתובעים יכולים
לעשות מה שהם רוצים,

01:52:08:09 01:52:04:17
ושהם לא מוכנים לשלם בכלל.

01:52:11:23 01:52:09:24
בסוף היינו מעט אנשים...

01:52:13:09 01:52:12:05
אני הוצאתי מאתיים ביר.

01:52:16:03 01:52:13:19
רדה מנגיסטו
הוציא ארבעים ביר,

01:52:18:08 01:52:16:14
פרדה איילין
הוציא שלושים ביר,

01:52:23:13 01:52:19:18
היו כאלה שפחדו והוציאו כסף
כדי להשלים לארבע מאות ביר,

01:52:25:22 01:52:23:17
ומסרנו להם את הכסף,
וכך השתחררנו.

01:52:29:02 01:52:26:08
אחר כך הלכנו משם...

01:52:32:04 01:52:29:13
היו עוד המון אירועים
שאני מקצר בשבילך.

01:52:36:21 01:52:32:07
אחרי הליכה ארוכה הגיע יום שישי
ונחנו במקום שנקרא ספרה.

01:52:40:18 01:52:37:14
למחרת בבוקר העירו אותנו
ואמרו לנו להמשיך ללכת,

01:52:43:15 01:52:40:23
הקייס איילין סירב ואמר
שהוא לא מוכן ללכת בשבת,

01:52:47:13 01:52:44:03
ולא נעתר לניסיונות השכנוע.

01:52:50:22 01:52:48:06
אמרו לו שמסוכן להישאר שם
בגלל חיות הטרף שבמדבר,

01:52:52:16 01:52:51:02
ושחייבים להמשיך להתקדם.

01:52:54:05 01:52:52:20
כולם התארגנו ללכת,

01:52:58:07 01:52:54:14
אך הקייס אמר שהוא מוכן להיטרף
על ידי חיות טרף ולא ללכת בשבת.

01:53:03:03 01:53:00:09
האנשים התחילו לבכות
והפצירו בקייס,

01:53:09:11 01:53:03:14
וביקשו ממנו לחשוב
על כל האנשים ועל התינוקות,

01:53:14:08 01:53:10:16
הקייס הוריד את מכנס הקייסים
ואת המגבעת שלראשו,

01:53:17:15 01:53:14:17
שם אותם בתוך השק והתחיל ללכת.

01:53:22:17 01:53:18:07
זמן קצר לאחר מכן פרץ ריב בין
מורי הדרך והם ירו זה על זה.

01:53:26:08 01:53:23:08
הקייס נעמד על רגל אחת
והתפלל לאלוהים.

01:53:32:06 01:53:26:14
אחרי שהוא התפלל,
הרוחות נרגעו.

01:53:38:24 01:53:33:23
אחר כך מורי הדרך התחילו
לדבר ביניהם.

01:53:42:21 01:53:40:00
על מה מורי הדרך רבו?
- איזה?

01:53:45:06 01:53:43:07
מורי הדרך שירו...

01:53:49:06 01:53:45:11

מורי הדרך שלנו רבו
עם מורי דרך של קבוצה אחרת.

01:53:56:18 01:53:49:19
אחר כך מורי הדרך
התחילו לדבר ביניהם,

01:54:02:00 01:53:57:01
ושמענו שהם חוששים
שיחטפו מהם אנשים.

01:54:08:06 01:54:03:01
מדהים מה שאלוהים עשה בשבילנו.

01:54:13:01 01:54:08:13
תוך כדי שהם מדברים, בחור מחבל
הארץ שלנו, כמו בריהון גיורגיס,

01:54:17:09 01:54:13:14
חזר עם כיתת לוחמים מסודן
אחרי שהוא ליווה אנשים לשם.

01:54:23:00 01:54:17:14
מסתבר שהוא נתקל בדרך
ביפטן יאסו והחליט לעצור אותו.

01:54:26:19 01:54:24:10
מיהו יפטן יאסו?
- הוא היה בחור צעיר

01:54:28:23 01:54:27:07
שהלך ללוות אנשים בדרך,

01:54:31:20 01:54:29:07
וכשכולם ברחו הוא תפס אותו
באשמת בריחה.

01:54:32:24 01:54:32:01
אוקיי.

01:54:37:21 01:54:33:04
כשהגענו לשם הוא היה בידיהם.

01:54:44:18 01:54:38:07
כשהוא ראה אותנו,
הוא זיהה אנשים שגדלו איתו.

01:54:51:18 01:54:45:16
אותו אדם הגיע עם חמושים
ונלחם נגד העיר שלנו,

01:55:01:07 01:54:51:23
ושם נהרגו שישים איש
ומסתבר שהוא מחפש לנקום ב.

01:55:07:08 01:55:02:10
הוא ראה בי אויב שלו
כי הוא היה מכוחות המורדים

01:55:09:04 01:55:07:13
ואני הייתי מכוחות הדרג,

01:55:13:01 01:55:09:10
פתאום הוא התחיל
לחבק ולנשק אנשים.

01:55:21:03 01:55:14:04
הייתי מפוחד כל אותה העת.

01:55:24:23 01:55:22:04
כשהוא ראה אותי,
הוא שאל, "גם אתה הגעת?"

01:55:27:08 01:55:25:02
ענית ל,
"אני לא בן אדם כמו כולם?"

01:55:30:14 01:55:27:13
לאחר מכן הוא לקח מחצלת קלועה,

01:55:33:20 01:55:30:19
היום אנחנו לא מזהים
את ערכן של מחצלות...

01:55:40:07 01:55:34:11
והתיישב בצד
עם מספר אנשים שגדלו איתו.

01:55:44:12 01:55:40:10
הוא השאיר את החיילים בצד
ושאל, "מה שלום ארצנו?"

01:55:47:08 01:55:45:09
מה עם המלחמה?"

01:55:49:21 01:55:47:13
הוא התייחס גם אליי ושאל,
"ומה עם חייל הדרג הזה?"

01:55:52:16 01:55:50:08

הם אמרו לו, "כל אנשיו
מתים והוא נמלט".

01:55:57:09 01:55:52:20
הוא שאל גם על אחיו וניכר
שהוא מאוד מתגעגע לארצו.

01:56:05:13 01:55:57:18
אחרי שהוא שאל את כל השאלות האלה,
הוא תקע בחצוצרה

01:56:09:13 01:56:05:21
וריכז את החיילים שלו
ואמר להם, "מה שתכננו לא צלח,

01:56:12:15 01:56:09:22
ולכן אני אלך ללוות
את האנשים האלה לסודן".

01:56:16:15 01:56:13:01
הוא היה עם החיילים?
- כן.

01:56:20:00 01:56:17:00
הוא היה בסודן והוא
ירד דרומה כדי להילחם באתיופיה.

01:56:21:22 01:56:20:01
יש לו צבא משלו?
- כן.

01:56:23:05 01:56:22:01
יש לו צבא משלו.

01:56:25:00 01:56:23:10
הוא ביקש מהצבא לנוח...

01:56:27:04 01:56:25:04
הוא היה מכוחות השחרור של אתיופיה
או מכוחות המורדים האחרים,

01:56:28:03 01:56:27:05
או שהיה לו צבא משלו?

01:56:29:20 01:56:28:06
לפני כן הוא היה מכוחות המורדים,

01:56:32:24 01:56:29:22
אבל אחר כך הוא איחד כוחות
עם כוחות השחרור של אתיופיה.

01:56:39:16 01:56:34:15
הוא אמר להם שהוא יוצא ללוות
את הקבוצה שלנו והורה לחיילים לנוח.

01:56:43:16 01:56:40:00
אחד ממורי הדרך
היה אנתמותצ'או פססה.

01:56:46:14 01:56:44:05
הוא היה מאלה שתקפו אותנו
לפני כן ורצו לגנוב מאיתנו.

01:56:51:06 01:56:47:03
הוא פנה אליהם ואמר להם,
"יש פה גופה של אדם שנהרג בשוגג.

01:56:54:04 01:56:51:18
תיקחו את הגופה ותקברו אותה
בבית קברות כזה וכזה."

01:56:57:22 01:56:54:15
"את התשלום על העבודה שלכם
אתם יכולים לקבל מהאנשים

01:57:01:00 01:56:58:14
אך אני אהיה זה
שייקח אותם לסודן"

01:57:03:15 01:57:01:11
מסתבר שהם צריכים
לקבל את הכסף מגדם.

01:57:09:15 01:57:05:01
הם קיבלו את הכסף מגדם
ובכך נגמר העניין.

01:57:14:13 01:57:10:15
האדם הזה לקח איתו
מספר חיילים ולקח אותנו במסלול

01:57:16:11 01:57:14:18
שבו ניתן למצוא מי שתייה.

01:57:18:22 01:57:16:18
תוך כדי ההליכה,
אחדים מהחיילים התחילו להיעלם.

01:57:26:20 01:57:22:07
כמה הם היו בהתחלה?

- היו כ-300 חיילים.

01:57:30:02 01:57:27:05
הוא השאיר את כולם מאחור
ולקח איתו לדרך כעשרה חיילים.

01:57:35:17 01:57:30:09
ככל שהתקרבו לסודן,
הם הלכו ופחתו והוא המשיך ללכת.

01:57:36:24 01:57:35:20
כולם קרסו.

01:57:40:07 01:57:37:09
כשהגענו למקום בשם וודי קורה,
הוכרענו על ידי הצמא.

01:57:45:08 01:57:40:23
אנשים רבים נאלצו להשקות
את התינוקות שלהם בשתן בלית ברירה.

01:57:48:23 01:57:46:02
איכשהו הצלחנו להגיע אל האגם.

01:57:56:09 01:57:51:04
כשהגענו לשם מצאנו שם גם אוכל
שנשלח בשביל החיילים האלה.

01:58:03:08 01:57:58:13
בזמן שאכלנו, הגיעו
חיילים סודניים ועשו כרצונם.

01:58:06:16 01:58:03:16
מה הכוונה?
- הם לקחו מכולם כסף במרמה.

01:58:10:17 01:58:07:07
הם לקחו פרדות עמוסות
ושילמו לאנשים מעט מאוד כסף,

01:58:13:02 01:58:10:18
כי אף אחד לא ידע
את ערכו של המטבע שלהם.

01:58:15:04 01:58:13:14
ואז גדם...

01:58:18:03 01:58:15:19
אני סמכתי על זה שהוא היחיד
שיודע לדבר את השפה,

01:58:23:00 01:58:18:24
ושאסור שיחשבו שיש
עוד מישהו שדובר את השפה,

01:58:25:08 01:58:23:10
כי זה עלול להיגמר במוות,

01:58:29:16 01:58:25:21
כי הסודנים ירצו לדעת מאיפה
אנחנו יודעים לדבר את השפה.

01:58:40:21 01:58:30:10
כולנו התאספנו בנקודה מסוימת
ואז הגיע חייל והסתכל עלינו.

01:58:42:16 01:58:41:07
הוא זיהה את גדם.

01:58:47:24 01:58:42:24
הוא קרא לו ולקח אותו הצידה.

01:58:51:00 01:58:48:23
הוא פנה אליו ואמר לו,
"אני מכיר אותך מסודן"

01:58:52:20 01:58:51:06
גדם לא יכול
היה להכחיש והודה באמת.

01:58:56:04 01:58:54:05
הוא שאל, "איך יצאת מכאן ולאן?"

01:59:01:09 01:58:56:15
וגדם אמר, "פחדתי שהדרג יפצלו
את בני משפחתי והלכתי להביא אותם".

01:59:04:06 01:59:02:03
החייל כעס ואמר לו,
"תגיד לי בדיוק מאיפה יצאת,

01:59:05:13 01:59:04:10
ומי נתן לך את האישור לצאת"

01:59:09:17 01:59:07:05
המשמעות של כל זה הייתה מוות,
כי הוא יצא בניגוד לחוק.

01:59:12:04 01:59:10:04
באותו הרגע החייל

לקח את גדם הצידה,

01:59:14:04 01:59:12:15
והיה ברור שהוא הולך
להוציא אותו להורג.

01:59:17:15 01:59:14:10
גדם היה חכם והוא הצליח
לשכנע אותו בדיבורים.

01:59:22:04 01:59:18:00
הוא שילם לו כסף שהיה לו מכיוון
שהוא זה שקיבל כסף כדי להביא אנשים.

01:59:24:06 01:59:22:09
הוא שילם לו מהכסף
הזה וחזר אלינו.

01:59:32:15 01:59:25:16
נשארנו לישון שם ולמחרת
הגיעו חיילי הצלב האדום,

01:59:35:07 01:59:33:10
והם לקחו אותנו לאמרקובה.

01:59:38:06 01:59:35:24
הם לקחו את כל מי שהיה שם?
- את כולם.

01:59:39:13 01:59:38:10
הגיעו 18 משאיות גדולות,

01:59:42:03 01:59:39:24
18 משאיות בהוראת הממשלה.

01:59:45:04 01:59:42:20
הם לקחו אותנו לאמרקובה
ושיכנו אותנו באוהלים.

01:59:49:02 01:59:46:11
אלה הדברים שעשינו...

01:59:58:09 01:59:55:01
האם יש משהו שאתה מתגעגע
אליו באתיופיה?

01:59:59:17 01:59:58:15
באתיופיה?

02:00:01:21 01:59:59:20

למה אתה הכי מתגעגע באתיופיה?

02:00:09:02 02:00:02:01

אם לומר את האמת,
אני משתדל לשכוח את אתיופיה.

02:00:16:13 02:00:12:00

נכון שהיו יחסים טובים בין האנשים,

02:00:21:18 02:00:16:23

ואני זוכר גם שאנשים
היו מייעצים ועוזרים זה לזה,

02:00:25:05 02:00:22:05

אבל זה בטל בשישים.

02:00:31:16 02:00:25:13

כי למרות הכול, לא ריחמו
אפילו על ילדים,

02:00:35:05 02:00:32:08

כי אנשים האשימו
זה את זה בגניבה וכו'.

02:00:39:04 02:00:35:11

למשל, בחורה אחת
ישבה בעיר עם מישהי,

02:00:41:09 02:00:39:24

היא אכלה ושתתה איתה,

02:00:44:06 02:00:41:18

ובלי שום סיבה
היא האשימה אותה בגניבה.

02:00:50:05 02:00:45:12

אחרי דין ודברים קראו לשוטר
והשוטר האמין למתלוננת

02:00:54:19 02:00:50:21

ולקח את הבחורה השנייה למאסר.

02:01:01:06 02:00:55:12

כשסיפרו לי על המקרה, הלכתי
אל השוטר ושאלתי אותו למה זה קרה,

02:01:04:09 02:01:02:00

והוא התנצל בפניי ושיחרר אותה

02:01:08:04 02:01:04:22

השוטר הכין את המסמכים לביטול
האישום ומסר לה אותם.

02:01:13:08 02:01:10:20
ובכן, זה דוחה בעיניי.

02:01:17:16 02:01:13:17
עצם זה שלא היינו שווים כמו כולם
ושלא היינו מקורבים לאדם מוכר,

02:01:20:08 02:01:18:00
אפילו כשידעו שהיהדות
היא המקור לדת שלהם.

02:01:22:20 02:01:20:13
הרי הנצרות יצאה מהדת שלנו.

02:01:25:23 02:01:23:06
אז כשהם עושים את הדברים האלה
בזמן שהם יודעים את האמת...

02:01:27:16 02:01:26:01
אני לא רוצה לראות אותם שוב.

02:01:30:13 02:01:29:11
אני לא רוצה.

02:01:33:18 02:01:31:08
זה מאוד מצער בעיניי.